

Länsstyrelsen
Västmanlands län

STABEN

Risk- och sårbarhetsanalys

Västmanlands län 2016

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Rapport 2016:15

Titel: Risk- och sårbarhetsanalys för Västmanlands län 2016
D.nr.451-4997-2016
Funktionen för Samhällsskydd och beredskap
Staben
Länsstyrelsen i Västmanlands Län

Förord

Länsstyrelsen gör i enlighet med förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheter åtgärder vid höjd beredskap samt förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion, en regional risk- och sårbarhetsanalys. Rapporteringsstrukturen följer den som finns i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2016:7).

Den regionala risk- och sårbarhetsanalysen år 2016 är en del av en pågående process för att bygga upp en god krishanteringsförmåga i länet samt stärka beredskapen.

Risk- och sårbarhetsanalysen är en viktig grund för det förebyggande krisberedskapsarbetet i länet. Den ger kunskap om vad som kan inträffa och om vilken förmåga det finns för att hantera olika händelser samt kunskap om vilka konsekvenser olika händelser får.

Under 2015 kom ett stort antal asylsökande till Sverige och så även till Västmanland. Från 22 september 2015 upprättades en särskild krishanteringsorganisation på Länsstyrelsen för att kunna hantera uppkommen situation och för att samordna insatser i länet. Resterande del av verksamhetsåret användes därför till hantering av detta.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	6
1 Övergripande beskrivning av Länsstyrelsen och dess ansvarsområde.....	7
1.1 Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap ...	7
1.2 Förordningen (2007:825) med Länsstyrelseinstruktion.....	7
1.2.1 Epizooti.....	8
1.3 Beskrivning av Länsstyrelsen i Västmanlands län	8
1.4 Ansvarsområde – geografiskt områdesansvar	10
1.5 Beskrivning av länet.....	12
1.5.1 Geografi.....	12
1.5.2 Befolkning och demografi	13
1.5.3 Infrastruktur.....	15
1.5.4 Näringsliv	16
1.5.5 Farlig verksamhet	17
2 Övergripande beskrivning av arbetsprocess och metod.....	18
2.1 Mål och syfte.....	18
2.2 Metod.....	18
2.3 Avgränsningar.....	20
2.4 Osäkerheter	20
3 Identifierad samhällsviktig verksamhet inom det geografiska området som är av regional betydelse	21
3.1 Samhällsviktig verksamhet.....	21
3.1.1 Länsstyrelsen.....	23
4 Identifierade kritiska beroenden för den identifierade samhällsviktiga verksamheten.....	24
4.1 Identifierade kritiska beroenden för Länsstyrelsens samhällsviktiga verksamhet	24
4.2 Identifierade kritiska beroenden för länets samhällsviktiga verksamhet	24
5 Identifierade och analyserade hot och risker för Länsstyrelsen och länets geografiska område	27
5.1 För Länsstyrelsen	27
5.1.1 Elbortfall.....	27
5.1.2 Personalbrist.....	27
5.1.3 Informationssäkerhet	27
5.2 Sammanställning av de risker som kommunerna har identifierat i sina inlämnade risk- och sårbarhetsanalyser	29
5.2.1 Elavbrott i länet.....	29
5.2.2 Störningar i elektroniska kommunikationer	30

5.2.3	Pandemi och epizooti	30
5.2.4	Klimatförändringar/ klimatrelaterade risker	31
5.2.5	Värmebölja.....	33
5.2.6	Naturolyckor.....	34
5.2.7	Dammbrott.....	35
5.2.8	Gruvrisker	35
5.2.9	Störning i drivmedelsförsörjningen.....	36
5.2.10	Transportolyckor / uteblivna transporter	36
5.2.11	Informationssäkerhet	38
5.2.12	Sociala risker/ social oro.....	39
5.3	Värdering av riskerna för Länsstyrelsen och det geografiska området	40
6	Indikatorer för bedömning av statliga myndigheters generella krisberedskap.....	42
6.1	Ledning	42
6.2	Planering	43
6.3	Samverkan.....	45
6.4	Kommunikation	46
6.5	Informationssäkerhet	47
6.6	Kompetens.....	48
6.7	Övning	48
6.8	Resurser	49
7	Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom länsstyrelsen och dess geografiska område.	52
7.1	Länsstyrelsens interna förmåga	52
7.2	Identifierade sårbarheter för det geografiska området.....	52
8	Genomförda, pågående och planerade åtgärder sedan föregående rapportering.....	55
8.1	Kontinuitetsplanering	55
8.2	Social oro.....	55
8.3	Höjd beredskap.....	56
8.3.1	Fördjupad resursinventering	56
8.3.2	Kunskapsuppbyggnad	57
8.3.3	Övningar och spel inom civilt försvar	57
8.4	Oljeskydd.....	57
8.5	Ny överenskommelse för hur samverkan ska ske i länet före, under och efter en samhällsstörning på regional nivå och implementering av Gemensamma grunder på lokal nivå.....	58
8.6	Utveckla kriskommunikationsförmågan	59
8.7	Övriga planerade åtgärder	59
8.7.1	Klimatförändringar	59

8.7.2	Inkludering av näringslivet i risk och sårbarhetsarbetet	60
8.7.3	Intern risk- och sårbarhetsanalys	60
8.7.4	Intern krishanteringsorganisation	60
8.8	Genomförda, pågående och planerade åtgärder i kommunerna ...	60
9	Behov av ytterligare åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat.	61
9.1	Inkludera näringslivet	61
9.2	Totalförsvaret	61
9.3	Transportberoende och bränsleförsörjning	61

Sammanfattning

Årets redovisning är, såsom föregående år, en grovanalys på övergripande nivå med fokus på hot och risker som kan leda till samhällsstörningar i Västmanlands län. Årets redovisning omfattar inte samtliga hot och risker inom länsstyrelsens ansvarsområde. I år har länsstyrelsen valt att rubricera riskerna med utgångspunkt i de risker som lyfts upp som regionala ur kommunernas och landstingets inlämnade risk- och sårbarhetsanalyser¹ samt de risker som Länsstyrelsen bedömt som regionala.

Jämfört med förra årets risk- och sårbarhetsanalys har vissa risker lyfts ur redovisningen 2016. Dessa är ”kärnkraftsolycka”, stöld av/ oriktig information”, ”skolskjutning”, antagonistiska hot”, ” solstorm”, ”terrorhandling”, ”förorenat vatten”, ”brand i särskilda objekt”, ”fartygskollision”, ”störningar i livsmedelsförsörjningen” samt kemikaliespridning via bomb”. Länsstyrelsens bedömning är att dessa risker har en mer nationell karaktär och därför ej hanteras i den regionala bedömningen. ”Förorenat vatten” tas till viss del upp i kapitel 5.2.10. Transportolyckor. Brand i särskilda objekt har behandlats i tidigare RSA:er och bedömningen skiljer sig inte från föregående år.

I förra årets RSA fanns också riskerna ”Isstorm”, skogsbrand och storm” som egna kapitel. I år behandlas de under punkter 5.2.4. Klimatförändringar (Skogsbrand) och under punkten 5.2.6 Naturolyckor. De risker som får störst konsekvenser om de inträffar bedöms vara värmebölja, pandemi och social oro.

¹ Dessa risk- och sårbarhetsanalyser lämnades till Länsstyrelsen per den 31/12 2015.

1 Övergripande beskrivning av Länsstyrelsen och dess ansvarsområde

De författningar som har beaktats i årets risk- och sårbarhetsanalys är förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap och förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion.

1.1 Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap

Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap ”föreskriver i § 8 att *”varje myndighet ska i syfte att stärka sin egen och samhällets krisberedskap analysera om det finns en sådan sårbarhet eller sådana hot och risker inom myndighetens ansvarsområde synnerligen allvarligt kan försämra förmågan till verksamhet inom området. [...] Myndigheten ska minst vartannat år värdera och sammanställa resultatet av arbetet i en risk- och sårbarhetsanalys. Redovisningen ska innefatta vilka åtgärder som planeras och en bedömning av behovet av ytterligare åtgärder”*

1.2 Förordningen (2007:825) med Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelsens uppdrag är att föra in nationella mål på den regionala nivån. Länsstyrelsen har i detta avseende flera ansvarsområden.

För att kunna fungera som regeringens regionala företrädare, krävs att länsstyrelsens verksamhet kan upprätthållas och fungera. Det är således nödvändigt att kartlägga vad som kan hota dess funktionalitet. För att, utifrån en sådan kartläggning, kunna prioritera rätt åtgärder, måste även en värdering av risker och hot samt en analys av konsekvenser för myndigheten ingå i detta arbete.

54 § Länsstyrelsen ska avseende krisberedskap vara sammanhållande inom sitt geografiska område och före, under och efter en kris verka för samordning och gemensam inriktning av de åtgärder som behöver vidtas.

Länsstyrelsen ska särskilt:

1. ansvara för att en samlad regional lägesbild sammanställs vid krissituationer
2. stödja de aktörer som är ansvariga för krisberedskapen i länet avseende planering, risk- och sårbarhetsanalyser samt utbildning och övning
3. ha ett regionalt råd för skydd mot olyckor och krisberedskap, i vilket representanter för länsstyrelsen och berörda aktörer i krishanteringssystemet bör ingå, för att skapa nödvändig samordning
4. upprätta regionala risk- och sårbarhetsanalyser som ska kunna användas som underlag för egna och andra berörda aktörers krisberedskapsåtgärder
5. följa upp kommunernas tillämpning av lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
6. årligen till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap rapportera vilka beredskapsförberedelser som kommuner och landsting vidtagit och

samtidigt redovisa en bedömning av effekten av de vidtagna förberedelserna, samt

7. verka för att den verksamhet som berörda aktörer bedriver inom länet avseende krisberedskap bidrar till att en grundläggande förmåga till civilt försvar uppnås.

1.2.1 Epizooti

Länsstyrelsen har enligt Länsstyrelseinstruktionen 4 § 3 p ansvar att leda och samordna åtgärder mot allvarliga smittsamma djursjukdomar (epizooti) och i förekommande fall risk för smittspridning av motsvarande karaktär mellan människa och djur (zoonos).

Epizootier, till exempel blåtunga samt mul- och klövsjuka, kan få stora konsekvenser för djur och djurhållning.

I arbetet med förebyggande och hantering av epizootier kan Länsstyrelsen samarbeta med smittskyddsläkare, Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, fältverksamma veterinärer och länets kommuner.

Länsstyrelsens epizootiplan är under uppdatering men förväntas bli klar inom kort.

1.3 Beskrivning av Länsstyrelsen i Västmanlands län

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som finns nära människorna i varje län och fungerar som en länk mellan människor och kommuner å ena sidan och regering, riksdag och centrala myndigheter å den andra. Landshövdingen är chef för Länsstyrelsen och har i uppdrag att följa utvecklingen och informera regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regering att ha vetskap om, dels händelser som har inträffat i länet.

Länsstyrelsen ansvarar för att beslut från riksdagen och regeringen genomförs i länet, och samordnar den statliga verksamheten.

Länsstyrelsen är en kunskapsorganisation som arbetar tvärssektoriellt med många olika sakfrågor. Myndighetens kompetensområden spänner över samhällsfrågor av vitt skilda slag, från landsbygdsutveckling och biologisk mångfald till integrationsfrågor och skydd av kulturmiljöer.

Länsstyrelsen arbetar bland annat med:

- livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor
- regional tillväxt
- infrastrukturplanering
- hållbar samhällsplanering och boende
- energi och klimat
- kulturmiljö
- skydd mot olyckor samt krisberedskap och civilt försvar
- naturvård samt miljö- och hälsoskydd
- lantbruk och landsbygd
- fiske
- jämställdhet
- integration.

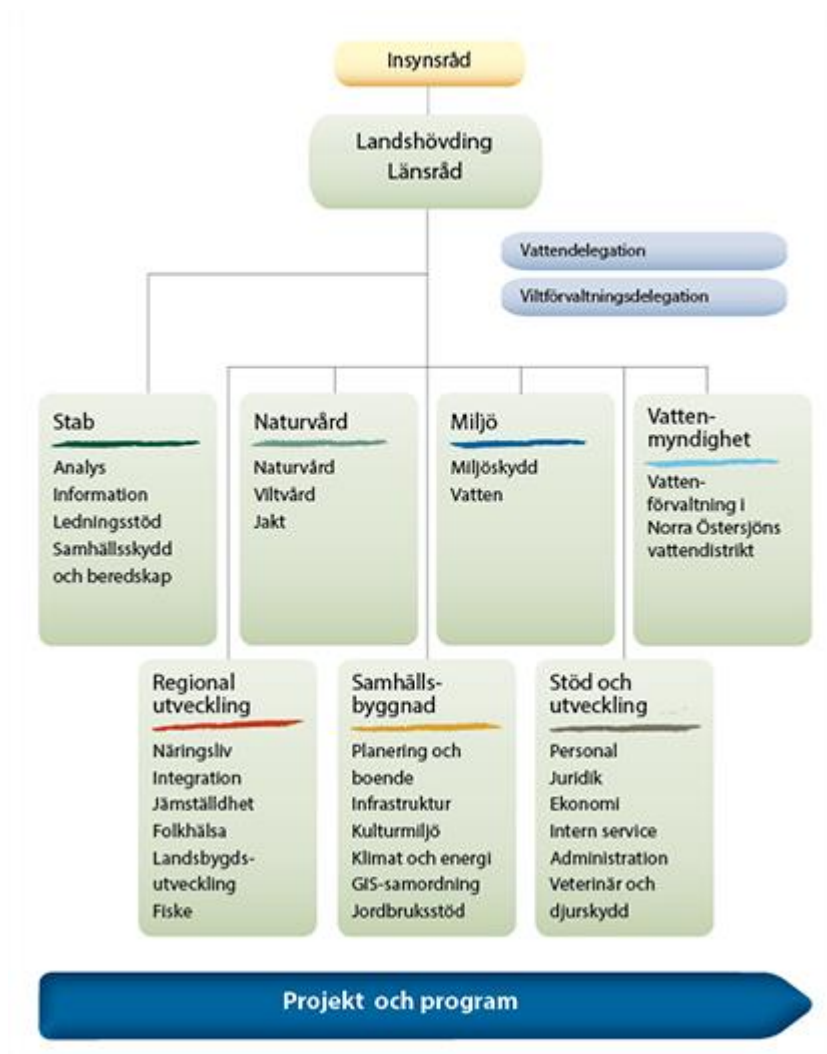
Länsstyrelsen i Västmanlands län har cirka 170 medarbetare. Organisationen är uppdelad på sju enheter:

- **Staben**
Arbetar i huvudsak med ledningsstöd, analys, kommunikation och krisberedskap.
- **Naturvårdsenheten**
Arbetar med frågor som i huvudsak rör naturvård, viltvård och jakt.
- **Miljöenheten**
Arbetar med frågor som i huvudsak rör miljöskydd och vatten.
- **Vattenmyndighetens kansli**
Arbetar med frågor som i huvudsak rör vattenförvaltning i Norra Östersjöns vattendistrikt.
- **Enheten för Regional utveckling**
Arbetar med frågor som i huvudsak rör näringsliv, integration, jämställdhet, folkhälsa samt landsbygdsutveckling och fiske.
- **Samhällsbyggnadsenheten**
Arbetar med frågor som i huvudsak rör samhällsplanering, infrastruktur, kulturmiljö, boende, klimat och energi och jordbruksstöd.
- **Enheten för Stöd och utveckling**
Arbetar med frågor som i huvudsak rör personal, juridik, djurskydd, ekonomi, intern service och administration.

Därtill finns vattendelegationen och viltförvaltningsdelegationen.

Från 2017 kommer Länsstyrelsens organisation att ändras då ansvaret för regional utveckling övergår till Landstinget.

Organisationsschema för Länsstyrelsen i Västmanlands län

1.4 Ansvarsområde – geografiskt områdesansvar

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig för länet i de frågor som regleras av Förordning med länsstyrelseinstruktion (SFS 2007:825) samt Förordning 2015:1052 om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap.

Länsstyrelsen har en stödjande och samordnande roll inom krisberedskapen och är en länk mellan lokala och regionala aktörer och den nationella nivån.

Länsstyrelsen ska ta initiativ till och erbjuda en arena för sektorsövergripande samverkan, med målet att uppnå en god krishanteringsförmåga i länet

Länsstyrelsens geografiska områdesansvar kan beskrivas enligt följande:

Länsstyrelsen ska

- vara en sammanhållande funktion mellan aktörer (myndigheter, kommuner, landsting, näringsliv och andra aktörer) i länet och den nationella nivån,
- analysera risker och sårbara förhållanden i den egna verksamheten och upprätthålla förmåga till krisledning,

- upprätta regional risk- och sårbarhetsanalys,
- se till att samverkan sker mellan aktörer i länet och med angränsande län,
- under en kris samordna verksamhet mellan kommuner, landsting och statliga myndigheter,
- tillhandahålla en samlad lägesbild som underlag för samverkan och samordning,
- hålla regeringen underrättad,
- samordna information till media och allmänheten under en kris,
- efter beslut av regeringen, prioritera och inrikta statliga och internationella resurser.

1.5 Beskrivning av länet

1.5.1 Geografi

Västmanlands län har ett centralt läge i Sverige och är till ytan ett litet län. Länets areal är 5 690 km², varav 5 145 km² är land. Det finns tio kommuner i länet.

Västmanlands natur är varierad, från Mälaren och dess öar i söder till Bergslagen med berg, skogar, sjöar och vattendrag i norr.

I Västmanlands län finns omkring 850 sjöar. Mälaren och Hjälmaren är de två största. Det är dock bara en tredjedel av deras totala yta som befinner sig inom länsgränsen.

Utöver alla sjöar finns det cirka 1 100 km vattendrag i länet. Västmanland genomkorsas exempelvis av Dalälven, Arbogaån, Kolbäcksån med Norbergsån och Hedströmmen. Strömsholms kanal är 11 mil lång och har 26 slussar.

Västmanlands kommuner och läge i landet

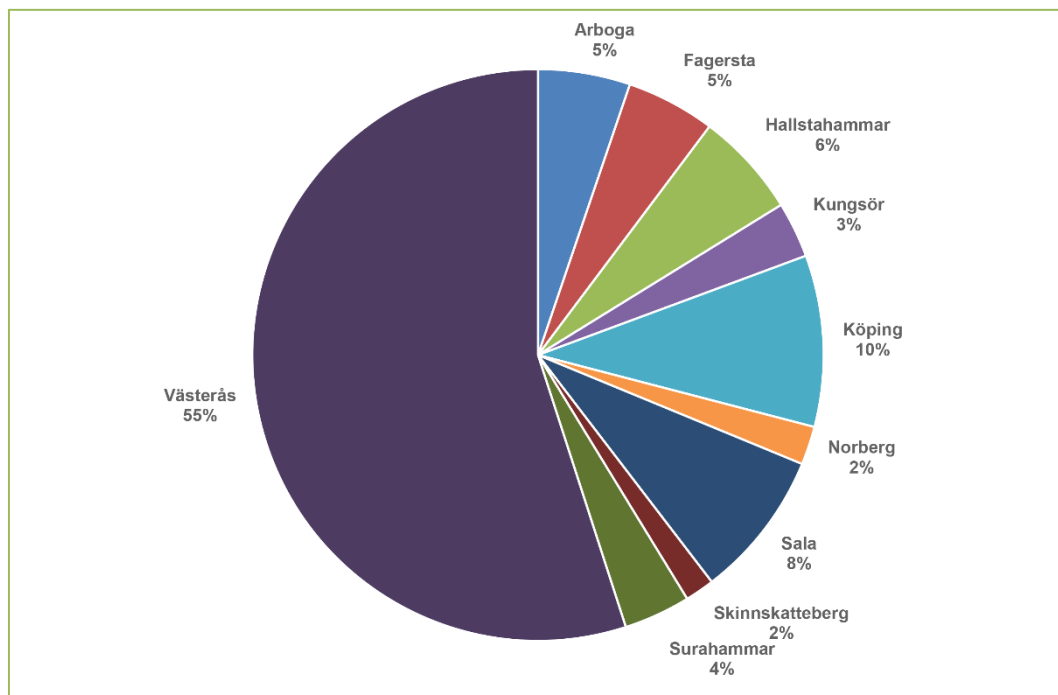

1.5.2 Befolkning och demografi

Länet består av tio kommuner: Arboga, Fagersta, Hallstahammar, Kungsör, Köping, Norberg, Sala, Skinnskatteberg, Surahammar och Västerås. Befolkningen uppgick 2016-06-30 till 265 505 invånare.

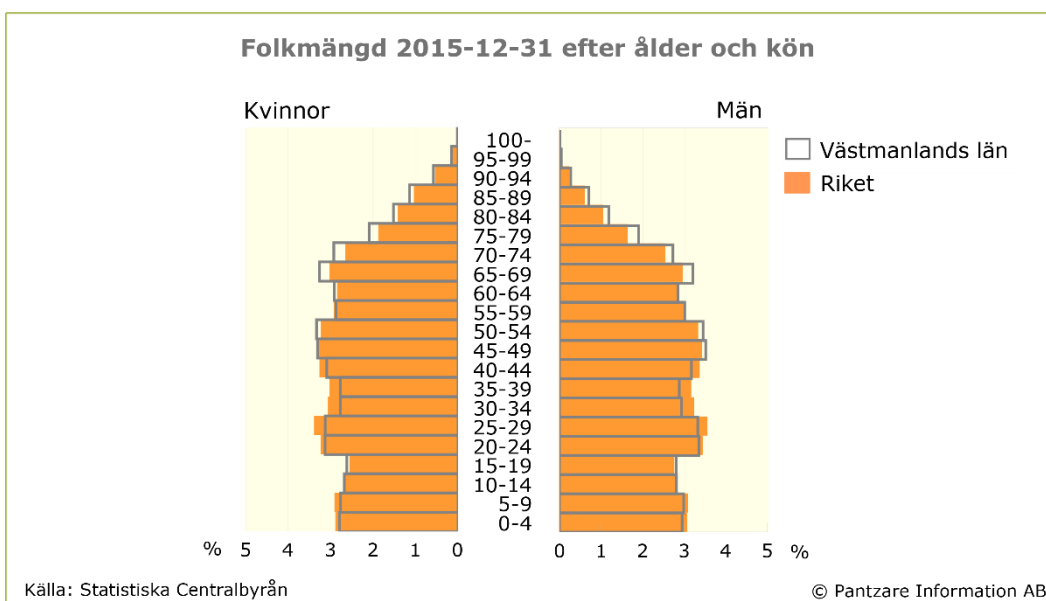
Västerås kommun är befolkningsmässigt störst med cirka 146 000 invånare. Minst är Skinnskattebergs kommun med ca 4 400 invånare.

Kommunernas befolkningsfördelning i procent av länets totala befolkning

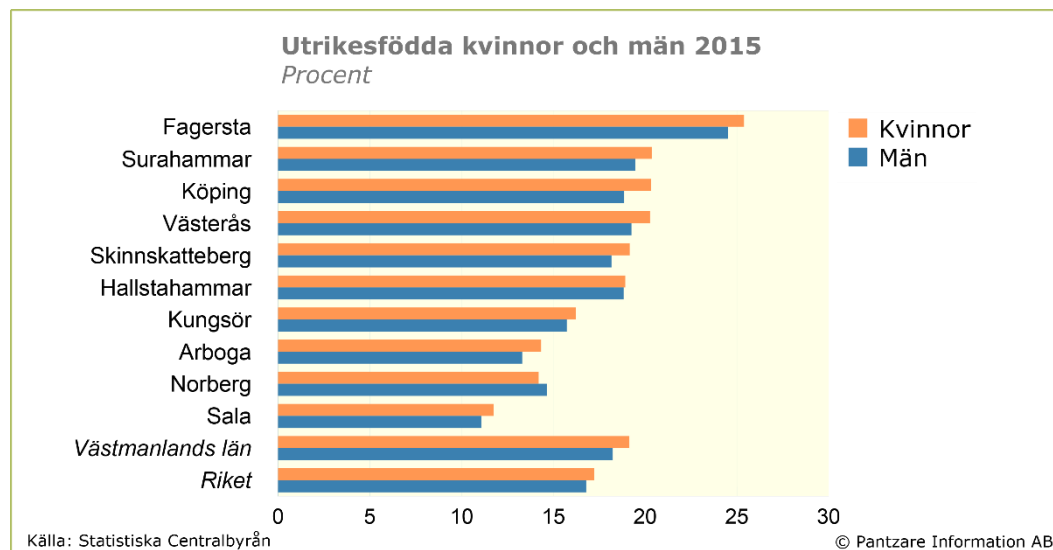
Åldersfördelning

Den demografiska strukturen i Västmanland skiljer sig i jämförelse med riket. Andelen personer äldre än 65 år är två procentenheter högre i Västmanland än i riket totalt, samtidigt som den yngre befolkningen utgör en mindre andel än i riket totalt.

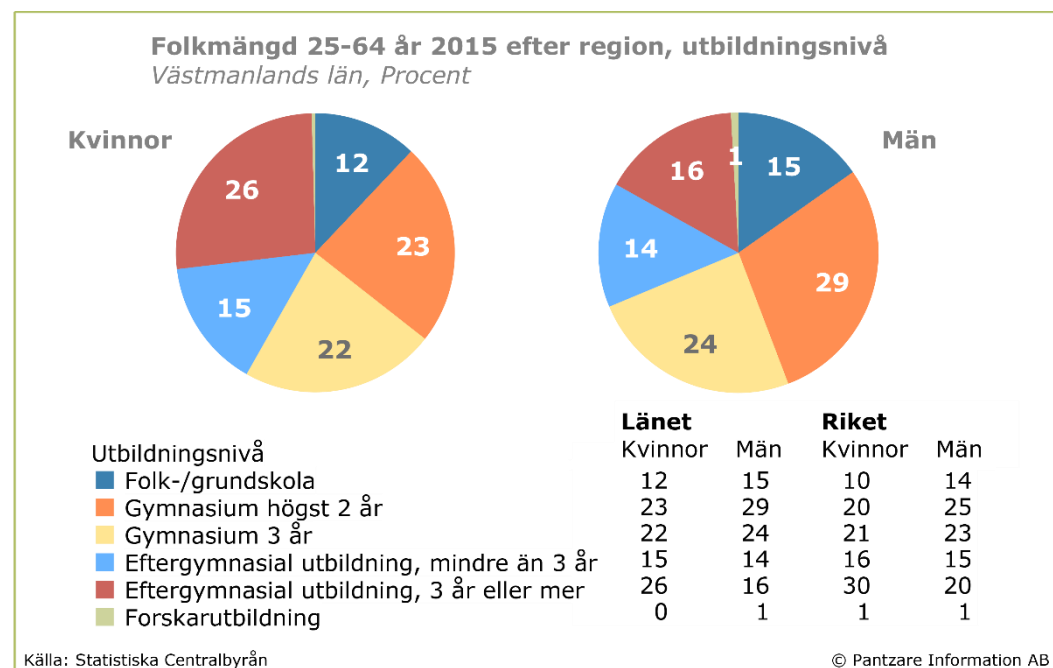
Utrikesfödda

Västmanlands län har en högre andel utrikesfödda än riket totalt. Den största andelen utrikesfödda i länet kommer från Finland. Därefter följer personer födda i övriga Europa och sedan länder som Irak, Somalia och Syrien². Fördelningen av utrikesfödda i länet skiljer sig mellan kommunerna. Störst andel finns i Fagersta kommun, medan lägst andel finns i Sala kommun.

Utbildningsnivå

Generellt sett har Västmanland en något lägre andel eftergymnasialt utbildade än riket totalt. Framför allt gäller det personer med en eftergymnasial utbildning på tre år eller längre.

² Källa: Statistiska centralbyrån

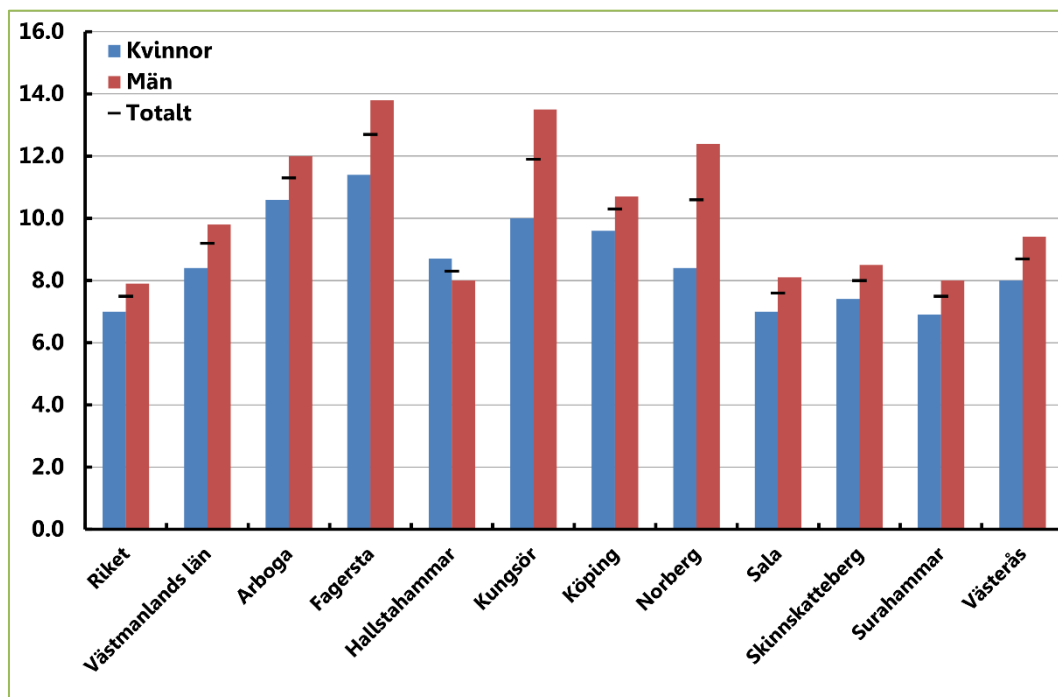
Arbetslöshet

Arbetslösheten är högre i Västmanlands län än i riket totalt. Arbetslösheten uppgår till drygt 9 procent av arbetskraften.

Arbetslösheten varierar kraftigt inom länet. Högst är den i Fagersta kommun, medan andelen arbetslösa är lägst i Surahammars kommun.

Liksom i riket totalt är andelen arbetslösa högre bland män än bland kvinnor.

Andelen arbetslösa av arbetskraften 16-64 år, per kommun och kön, augusti 2016³

1.5.3 Infrastruktur

Trafikrörelserna utgör en stor del av länets struktur, både på grund av mängden trafik som går genom länet varje dag och på de stora mängder farligt gods som transporteras på vägarna. Genom länet går fem nationella stamvägar: E 18, E 20, och riksväg 56, 70 och 72. En kartläggning från dåvarande Räddningsverket (numera MSB) visar att E 18 mellan Västerås och Köping är den väg i Sverige där flödet av farligt gods är som störst⁴.

Länet är väl försörjt med järnvägsförbindelser. På järnvägslinjerna genom länet transporteras avsevärda mängder farligt gods.

Västerås och Köping har stora insjöhamnar med en omfattande godstrafik, varav en stor mängd är farligt gods⁵. Det rör sig framförallt om ämnen i klass 5 enligt ADR-klassificeringen⁶. Totalt passerar cirka 80 000 ton farligt gods Västerås och

³ Källa: Arbetsförmedlingen. Data avser augusti 2016

⁴ Källa: <https://www.msb.se/sv/Forebyggande/Transport-av-farligt-gods/Statistik/Vag/>

⁵ Under 2013 hanterades ca 64 160 ton farligt gods i Köpings hamn och 10 377 ton i Västerås hamn. (Källa: Mälarhamnar AB)

⁶ För mer info se <https://www.msb.se/sv/Forebyggande/Transport-av-farligt-gods/>

Köpings hamnar. Därutöver transporteras ytterligare farligt gods till OKQ8:s anläggning i Västerås.

Västerås Flygplats (VST) ligger vid E18, cirka 5 km öster om Västerås centrum. Västerås Flygplats har både reguljär-, charter-, frakt- och privat trafik och hade 113 723 passagerare 2015⁷. Flygfrakten uppgick till ca 3 344 ton.

1.5.4 Näringsliv

Västmanland har en lång industritradition, med en tyngdpunkt på tillverkning av verktyg, metaller och maskiner. De senaste årtiondena har regionens många globala företag vuxit och utvecklats i snabbt takt. Utvecklingen har omvandlat Västmanland till en service-, forsknings- och utvecklingsregion med fyra styrkeområden: automation, energi, järnväg samt välfärd och hälsa.

Flera globala företag har både forsknings- och produktionsbaserade verksamheter placerade i Västmanlands län.

Export till utlandet är av stor betydelse för regionen. Västmanland har nästan högst varuexport per capita i Sverige. De fyra viktigaste marknaderna för denna export är Tyskland, Frankrike, USA och Norge.

De 25 största arbetsgivarna 2015 i Västmanlands län

Ordning	Namn	Antal anställda	Andel av totalt antal anställda i länet
1	VÄSTERÅS KOMMUN	9 725	9,0
2	VÄSTMANLANDS LÄNS LANDSTING	7 175	6,6
3	ABB AB	4 275	3,9
4	KÖPINGS KOMMUN	2 775	2,6
5	SALA KOMMUN	2 175	2,0
6	ICA SVERIGE AB	1 575	1,4
7	HALLSTAHAMMARS KOMMUN	1 475	1,4
8	SECO TOOLS AKTIEBOLAG	1 425	1,3
9	ARBOGA KOMMUN	1 375	1,3
10	FAGERSTA KOMMUN	1 375	1,3
11	BOMBARDIER TRANSPORTATION SWEDEN AB	1 325	1,2
12	VOLVO POWERTRAIN AKTIEBOLAG	1 225	1,1
13	GKN DRIVELINE KÖPING AB	925	0,9
14	WESTINGHOUSE ELECTRIC SWEDEN AB	875	0,8
15	SURAHAMMARS KOMMUN	825	0,8
16	KUNGSÖRS KOMMUN	825	0,8
17	ATLAS COPCO SECOROC AKTIEBOLAG	725	0,7
18	POLISMYNDIGHETEN	725	0,7
19	ATTENDO SVERIGE AB	625	0,6
20	SAMHALL AKTIEBOLAG	625	0,6
21	MÅLARDALENS HÖGSKOLA	625	0,6
22	AB VÄSTERÅS LOKALTRAFIK	575	0,5
23	NORBERGS KOMMUN	575	0,5
24	POSTNORD SVERIGE AB	525	0,5
25	KRIMINALVÅRDEN	525	0,5
Totalt antal anställda för de 25 största i länet			44 875
Andel av antal anställda i länet			41,3
Källa: Statistiska centralbyrån, Företagsregistret			

⁷ Regionfakta.com

1.5.5 Farlig verksamhet

I länet finns 12 SEVESO⁸-anläggningar och 25 så kallade farliga verksamheter⁹. Dessutom finns en av Sveriges kärntekniska anläggningar i Västerås – Westinghouse Electric Sweden AB, som tillverkar bränsleelement till kärnkraftverk. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har klassat anläggningen att tillhöra hotkategori II. Beroende på vilken hotkategori en kärnteknisk anläggning har placerats i ställs olika krav på den beredskap som ska finnas i och omkring anläggningen. I hotkategori II är ägaren ansvarig för planeringen inom anläggningen medan länsstyrelsen har ansvar för att vidta skyddsåtgärder för allmänheten.

⁸ Anläggningar som omfattas av lagen (2015:233) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

⁹ Anläggningar som omfattas av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor 2 kap 4 §.

2 Övergripande beskrivning av arbetsprocess och metod

2.1 Mål och syfte

Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att åstadkomma en samlad riskbild i länet. Detta är en förutsättning för att kunna påverka utvecklingen mot ett mer stabilt och säkrare samhälle som tål och kan hantera samhällsstörningar.

Länsstyrelsens risk- och sårbarhetsanalys ska även utgöra underlag för kommande åtgärder. Med hjälp av risk- och sårbarhetsanalysen kan myndigheten verka för att minska risker och sårbarheter och förbättra krishanteringsförmågan. För Länsstyrelsens del gäller detta både internt inom myndighetens verksamhetsområde och externt gentemot länets kommuner, samverkande myndigheter och näringslivet.

Målet med arbetet att ta fram en risk- och sårbarhetsanalys är att stärka såväl länets aktörer som samhällets krisberedskap genom att:

- vara en viktig informationskälla för invånarna och de anställda på myndigheten.
- öka medvetenheten och kunskapen hos beslutsfattare och verksamhetsansvariga om risker och sårbarheter som finns inom det egna verksamhetsområdet
- risk- och sårbarhetsanalysen fungerar som underlag för planering och genomförande av åtgärder för att minska riskerna och sårbarheten i verksamheten och öka förmågan att hantera kriser.

Regionala risk- och sårbarhetsanalyser ska vara ett stöd och underlag till kommunerna, liksom för samhällsviktiga företag och organisationer i länet, i deras arbete med situationer som kan leda till extraordinära händelser. Risk- och sårbarhetsanalysen ska även fungera som ett underlag för övning och utbildning för länets samtliga aktörer.

2.2 Metod

Årets redovisning är, såsom föregående år, en analys på övergripande nivå med fokus på hot och risker som kan leda till samhällsstörningar i Västmanlands län. Den bygger på underlag från de av kommunerna inlämnade risk- och sårbarhetsanalyserna.

Tidigare år har Länsstyrelsens redovisning utgått från de 27 nationella riskerna i den nationella risk- och förmågebedömning som sammanställs av MSB, men nu har myndigheten valt en annan metod. Detta för att en del av de nationella riskerna är generiska även för länet och därför fokuseras arbetet på de risker som är mer länsspecifika. Med utgångspunkt i tidigare års förmågebedömningar visar erfarenheten att risker som pekas ut som nationella inte ger annorlunda effekter i Västmanland än i resten av landet.¹⁰ Även inträffade händelser visar att

¹⁰ T.ex. den förmågebedömning som gjordes 2011 och 2013 avseende kärnteknisk olycka resp. störningar i GNSS.

Västmanland påverkas på ungefär samma sätt som övriga landet, exempelvis askmolnet 2010 och flyktingsituationen 2015.

Kommunerna och landstingets rapportering av RSA:erna följer i stort Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter MSBFS 2015:4 (för landsting) MSBFS 2015:5 (för kommun). Vid uppföljningsbesöken som genomförts under perioden juni-oktober 2016 och som syftar till att följa upp hur kommunerna lever upp till åtagandena enligt Lag (2006:544) om extraordinära händelser och kommunöverenskommelsen har Länsstyrelsen ställt krav på att två kommuner ska komplettera sina RSA:er p.g.a. brister i redovisningen. En kommun har inte helt följt uppställningen i MSBFS 2015:5, men alla delar finns ändå med i redovisningen.

Trots att föreskriften finns så skiljer sig ändå rapporteringen åt en del. Många kommuner har valt att fokusera på de egna verksamheterna i den risk- och sårbarhetsanalys som redovisats till Länsstyrelsen och inte analyserat riskerna inom kommunens geografiska område. Trots detta går det ändå att utläsa några risker och sårbarheter som är genomgående för alla kommuner och dessa har lyfts in i den regionala analysen. Länsstyrelsen har även valt ut vissa risker att lyfta fram utifrån de geografiska förutsättningar som länet har och som är unika för Västmanland.

Under 2015 tog Länsstyrelsen, med stöd av SMHI fram en rapport kring klimatförändringar i Västmanlands län¹¹. Rapporten beskriver möjliga klimatförändringar fram till år 2100. Hur klimatet i Västmanlands län utvecklas beror på hur användningen av fossila bränslen blir i framtiden, dvs. hur mycket mängden växthusgaser ökar i atmosfären. Rapporten baseras på observationer och beräkningar utifrån två olika utvecklingsvägar, låga utsläpp (RCP4.5) respektive höga utsläpp (RCP8.5).

Geografiskt detaljerade klimatdata har tagits fram och använts för hydrologisk modellering. Resultaten beskrivs i form av olika klimatindex, dvs. medelvärden, säsongsvariationer och mer extrema förhållanden, baserade på statistiska bearbetningar av modelldata.

Till rapporten finns också kommunspecifika faktablad om hur klimatförändringarna påverkar länets kommuner. Dessa faktablad har till stora delar använts även i de kommunala RSA:erna, vilket är positivt.

Då arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser prioriterats ner till förmån för arbete med att utveckla en länsgemensam överenskommelse om samverkan och stora delar av Länsstyrelsens funktion för Samhällsskydd och beredskap hanterade frågor kopplade till flyktingsituationen även under våren 2016 har Länsstyrelsen inte bjudit in externa och privata aktörer i RSA-arbetet på regional nivå. Privata aktörer har dock inkommit med faktaunderlag i de fall det efterfrågats.

Föreliggande risk- och sårbarhetsanalys har arbetats fram av handläggare på funktionen för Samhällsskydd och beredskap, med stöd av några expertområden på Länsstyrelsen. Kommunernas RSA:er utgör underlag, men kommunerna har

¹¹ Rapporten heter "Framtidsklimat i Västmanlands län, rapport 19, Klimatologi http://www.lansstyrelsen.se/Vastmanland/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/klimat-och-energi/Framtidsklimat_i_Vastmanlands_lan_Klimatologi_nr_19_2015.pdf

inte aktivt bjudits in i processen med RSA-arbetet. Ambitionen är att kommunerna framöver ska involveras i arbetet med att fortsätta att analysera de risker som är regionala och eventuellt föreslå åtgärder.

Det har gjorts en bedömning av Länsstyrelsens generella krisberedskapsförmåga enligt MSBFS 2015:7. Länsstyrelsens funktion för samhällsskydd och beredskap har sammanställt denna bedömning. Bedömningen återfinns i kapitel 6.

Bedömningen bygger på den kunskap som funktionen Samhällsskydd och beredskap har om Länsstyrelsen.

2.3 Avgränsningar

Årets redovisning omfattar inte samtliga hot och risker inom Länsstyrelsens ansvarsområde. I år har länsstyrelsen valt att rubricera riskerna med utgångspunkt i de risker som lyfts upp som regionala ur kommunernas och landstingets inlämnade risk- och sårbarhetsanalyser¹² samt de risker som Länsstyrelsen bedömt som regionala.

Jämfört med förra årets RSA har vissa risker lyfts ur redovisningen. Dessa är ”Kärnkraftsolycka”, stöld av/ oriktig information”, ”skolskjutning”, ” solstorm”, ”terrorhandling”, ”antagonistiska hot”, ”förorenat vatten”, ”brand i särskilda objekt”, ”fartygskollision”, ”störningar i livsmedelsförsörjningen” samt kemikaliespridning via bomb”. Länsstyrelsens bedömning är att dessa risker har en mer nationell karaktär och därför inte hanteras i den regionala bedömningen. ”Förorenat vatten” tas till viss del upp i kapitel 5.2.10. Transportolyckor. ”Brand i särskilda objekt” har behandlats i tidigare års RSA:er och bedömningen skiljer sig inte från föregående år, varför den har tagits bort.

I förra årets RSA fanns också riskerna ”Isstorm”, skogsbrand och storm” som egna kapitel. I år behandlas de under punkter 5.2.4. Klimatförändringar (Skogsbrand) och under punkten 5.2.6 Naturolyckor.

Risker som kan härledas till lagen om lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) och till folkhälsoarbete analyseras inte, utan dessa behandlas i särskilda handlingsprogram. Redovisningen tar inte heller upp risker i det långa perspektivet där människors liv, hälsa och miljö kan påverkas genom långsiktig exponering av farliga ämnen.

Näringslivet har endast i liten mån medverkat i de underliggande risk- och sårbarhetsanalyserna. Att inkludera och samarbeta med näringslivet är en utvecklingspotential för arbetet med regionala risk- och sårbarhetsanalyser.

2.4 Osäkerheter

Jämfört med de risk- och sårbarhetsanalyser som kommunerna har lämnat till Länsstyrelsen tidigare så upplever Länsstyrelsen att kvaliteten på innehållet har ökat i och med 2015 års redovisning. Sammanställning och tolkning av det rapporterade materialet medför dock att Länsstyrelsens risk- och sårbarhetsanalys innehåller osäkerheter. Detta eftersom det är rimligt att anta att osäkerheterna ökar för varje steg i ledet som granskar risk- och sårbarhetsanalyserna. En osäkerhetsbedömning framgår av riskmatrisen i kapitel 5.3.

¹² Dessa risk- och sårbarhetsanalyser lämnades till Länsstyrelsen per den 31/12 2015.

3 Identifierad samhällsviktig verksamhet inom det geografiska området som är av regional betydelse

3.1 Samhällsviktig verksamhet

I arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser ingår att identifiera sådan verksamhet som är nödvändig för att samhället ska fungera. Här görs skillnad på verksamhet som är samhällsviktig ur ett allmänt perspektiv och sådan verksamhet som är samhällsviktig ur ett krisberedskapsperspektiv. Det som kännetecknar det sistnämnda är de verksamheter som uppfyller det ena eller båda av följande villkor:

- Ett bortfall eller en svår störning i verksamheten kan ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad allvarlig kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

För länet har följande verksamheter pekats ut som regionalt samhällsviktiga.

Samhällssektor	Exempel på viktiga samhällsfunktioner per samhällssektor	Regionalt samhällsviktig verksamhet
Energiförsörjning	Produktion av el, distribution av el, produktion och distribution av fjärrvärme, produktion och distribution av bränslen och drivmedel m.m.	Svenska Kraftnät Mälarenergi Sala-Heby Energi Linde Energi Vattenfall AB Västerbergslagens Energi OK Q8 SBI/ Svensk Växtkraft
Finansiella tjänster	Betalningar, tillgång till kontanter, centrala betalningssystemet, värdepappershandel m.m.	Handelsbanken SEB Swedbank Nordea Sala Sparbank Sparbanken Västra Mälardalen Skatteverket
Handel och industri	Bygg- och entreprenadverksamhet, detaljhandel, tillverkningsindustri m.m.	ABB Saab IKEA Westinghouse Electric Sweden
Hälso- och sjukvård samt omsorg	Akutsjukvård, läkemedels- och materielförsörjning, omsorg om barn, funktionshindrade och äldre, primärvård, psykiatri, socialtjänst, smittskydd för djur och människor m.m.	Landstinget Regiondjursjukhuset Strömsholm

Information och kommunikation	Telefoni (mobil och fast), internet, radiokommunikation, distribution, av post, produktion och distribution av dagstidningar, webbaserad information, sociala medier m.m.	Telia Tele2 Tre Sveriges Radio P4 Västmanland PostNord SVT Telenor Fibra IP Only
Kommunalteknisk försörjning	Dricksvattenförsörjning, avloppshantering, renhållning, våghållning m.m.	Vafab Miljö AB Norra Västmanlands kommunalteknikförbund Västra Mälardalens kommunalförbund
Livsmedel	Distribution av livsmedel, primärproduktion av livsmedel, kontroll av livsmedel, tillverkning av livsmedel m.m.	Axfood ICA Sverige AB KF LRF Mälardalen Lantmännen Granngården
Offentlig förvaltning	Lokal ledning, regional ledning, nationell ledning, begravningsverksamhet, diplomatisk och konsulär verksamhet m.m.	Länets kommuner Svenska kyrkan Länsstyrelsen
Skydd och säkerhet	Domstolsväsendet, åklagarverksamhet, militärt försvar, kriminalvård, kustbevakning, polis, räddningstjänst, alarmeringstjänst, tullkontroll, gränsskydd och immigrationskontroll, bevaknings- och säkerhetsverksamhet m.m.	Polismyndigheten Försvarsmakten (Hv, MRM) Tullverket Kriminalvårderna Kustbevakningen Räddningstjänsterna SOS Alarm AB Åklagarmyndigheten Västmanlands Tingsrätt Migrationsverket
Socialförsäkringar	Allmänna pensionssystemet, sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen m.m.	Försäkringskassan Arbetsförmedlingen Pensionsmyndigheten
Transporter	Flygtransport, järnvägstransport, sjötransport, vägtransport, kollektivtrafik m.m.	M4 Schenker DHL Ragn-Sells SJ Trafikverket Mälarhamnar Västerås Flygplats Västmanlands lokaltrafik Kollektivtrafikmyndigheten

Utifrån arbetet 2011 med Styrel har samhällsviktiga verksamheter identifierats på detaljnivå. Under 2015 uppdaterades Styrels-underlaget som nu är mer enhetligt över länets samtliga kommuner. Vissa verksamheter har tillkommit, tagits bort eller reviderats prioriteringsmässigt. Den sammanställning över verksamheter som kommunerna har identifierat i och med Styrel är belagd med sekretess enligt (OSL 2009:400) 15 kap 2 §.

3.1.1 Länsstyrelsen

Myndighetens verksamhet räknas som samhällsviktig ur ett krisberedskapsperspektiv i de fall där myndigheten har specifika uppgifter eller befogenheter som verkar förebyggande för uppkomsten av olika större kriser i samhället. Exempel på sådana uppgifter och befogenheter är utfärdandet av föreskrifter eller utövandet av tillsyn. Länsstyrelsens tillsyn av exempelvis SEVESO-anläggningar, miljöfarlig verksamhet och räddningstjänster faller under denna beskrivning. Även ledningsfunktionen samt TiB-, val-, lön-, djurskydd- samt diariefunktionen räknas som samhällsviktiga verksamheter på myndigheten.

Efter skogsbranden har Länsstyrelsen gjort bedömningen att även informations- och GIS-funktionen är samhällsviktig verksamhet på Länsstyrelsen i Västmanland.

Foto: Länsstyrelsen Västmanland

4 Identifierade kritiska beroenden för den identifierade samhällsviktiga verksamheten

4.1 Identifierade kritiska beroenden för Länsstyrelsens samhällsviktiga verksamhet

De kritiska beroenden som har identifierats för att kunna upprätthålla Länsstyrelsens samhällsviktiga verksamhet är

- Tillgång till teknisk infrastruktur i form av IT-system, telefoni, RAKEL, samt mjukvara i IT-systemen.
- Tillgång till internet och informationskanaler som webb-plats, intranätet, sociala medier, e-post.
- Tillgång till personal.
- Tillgång till mat och lokaler.
- Tillgång till el, värme, vatten och avlopp.

4.2 Identifierade kritiska beroenden för länets samhällsviktiga verksamhet

Samhällssektor	Exempel på viktiga samhälls-funktioner per samhällssektor	Regionalt samhällsviktig verksamhet	Kritiskt beroende
Energiförsörjning	Produktion av el, distribution av el, produktion och distribution av fjärrvärme, produktion och distribution av bränslen och drivmedel m.m.	Svenska Kraftnät Mälarenergi Sala-Heby Energi Linde Energi Vattenfall AB Västerbergslagens Energi OK Q8 SBI/ Svensk Växtkraft	El, IT, vatten, verksamhetsspecifika system ¹³ , transporter, drivmedel, fungerande nätinфраstruktur, telekom-munikationer
Finansiella tjänster	Betalningar, tillgång till kontanter, centrala betalningssystemet, värdepappershandel m.m.	Handelsbanken SEB Swedbank Nordea Sala Sparbank Sparbanken Västra Mälardalen Skatteverket	El, telekom-munikationer, IT-system, fungerande nätinфраstruktur, verksamhets-specifika system, personal
Handel och industri	Bygg- och entreprenadverksamhet, detaljhandel, tillverkningsindustri m.m.	ABB Saab IKEA Westinghouse Electric Sweden	El, telekom-munikationer, råvarutillgång, IT-system, drivmedel, transporter, personal

¹³ Med verksamhetsspecifika system avses programvaror ("mjukvaror") som är nödvändiga för att kunna upprätthålla verksamheten.

Hälso- och sjukvård samt omsorg	Akutsjukvård, läkemedels- och materielförsörjning, omsorg om barn, funktionshindrade och äldre, primärvård, psykiatri, socialtjänst, smittskydd för djur och människor m.m.	Landstinget Regiondjursjukhuset Strömsholm	El, telekom- munkationer, IT, vatten, livsmedel, avlopp, läkemedels- tillgång, personal, värme, verksamhets- specifika system
Information och kommunikation	Telefoni (mobil och fast), internet, radiokommunikation, distribution, av post, produktion och distribution av dagstidningar, webbaserad information, sociala medier m.m.	Telia Tele2 Tre Sveriges Radio P4 Västmanland PostNord SVT Telenor Fibra IP Only	El, telekom- munkationer, Internet, IT, verksamhets- specifika system, transporter, personal, Fungerande nät/ IT- infrastruktur
Kommunalteknisk försörjning	Dricksvattenförsörjning, avloppshantering, renhållning, våghållning m.m.	Vafab Miljö AB Norra Västmanlands kommunalteknikförbund Västra Mälardalens kommunalförbund	Vatten, fungerande avlopp, drivmedel, el, IT-system/ infrastruktur, personal, verksamhets- specifika system
Livsmedel	Distribution av livsmedel, primärproduktion av livsmedel, kontroll av livsmedel, tillverkning av livsmedel m.m.	Axfood ICA Sverige AB KF LRF Mälardalen Lantmännen Granngården	Transporter, drivmedel, el, vatten, avlopp, personal, råvarutillgång, värme/kyla
Offentlig förvaltning	Lokal ledning, regional ledning, nationell ledning, begravningsverksamhet, diplomatisk och konsulär verksamhet m.m.	Länets kommuner Svenska kyrkan Länsstyrelsen	El, tele, IT/ IT- infrastruktur, verksamhets- specifika system, kylmöjligheter, värme, vatten och avlopp, personal
Skydd och säkerhet	Domstolsväsendet, åklagarverksamhet, militärt försvar, kriminalvård, kustbevakning, polis, räddningstjänst, alarmeringstjänst, tullkontroll, gränsskydd och immigrationskontroll, bevaknings- och säkerhetsverksamhet m.m.	Polismyndigheten Försvarsmakten (Hv, MRM) Tullverket Kriminalvården Kustbevakningen Räddningstjänsterna SOS Alarm AB Åklagarmyndigheten Västmanlands Tingsrätt Migrationsverket	El, tele/kom- munkationer, IT/ IT- infrastruktur, verksamhets-system, värme, fungerande vatten och avlopp, personal, transporter, drivmedel,

Socialförsäkringar	Allmänna pensionssystemet, sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen m.m.	Försäkringskassan Arbetsförmedlingen Pensionsmyndigheten	El, tele/kommunikationer, IT/ IT-infrastruktur, verksamhetssystem, personal
Transporter	Flygtransport, järnvägstransport, sjötransport, vägtransport, kollektivtrafik m.m.	M4 Schenker DHL Ragn-Sells SJ Trafikverket Mälarhamnar Västerås Flygplats Västmanlands lokaltrafik Kollektivtrafikmyndigheten	El, tele/kommunikationer, IT/ IT-infrastruktur, verksamhets-specifika system, personal, fordon, drivmedel,

5 Identifierade och analyserade hot och risker för Länsstyrelsen och länets geografiska område

5.1 För Länsstyrelsen

De största riskerna som skulle ha påverkan på Länsstyrelsens egen förmåga är följande:

- Elbortfall
- Personalbrist
- Risker kopplade till informationssäkerhet såsom IT-incidenter (intrång, avbrott i olika system/ IT-miljöer etc.) och bortfall av mjukvara.

5.1.1 Elbortfall

Om ett längre elavbrott skulle drabba länet och Länsstyrelsens lokaler finns reservkraft i delar av lokalerna. Reservkraften innebär att krisorganisationen kan verka under en veckas tid, under förutsättning att det finns tillgång till bränsle för reservaggregatet.

5.1.2 Personalbrist

Denna risk analyserades i samband med den pandemiplanering som gjordes 2009-2010. Det finns en planering för vilka uppgifter som ska prioriteras vid en personalbrist. Via gällande arbetsordning och delegationsordning kan beslut fattas kring t.ex. föreskriftsarbete, tillsyn och krisledning.

5.1.3 Informationssäkerhet

Sedan 2009 är driften av länsstyrelsernas IT-system koncentrerad till en länsstyrelsegemensam IT-avdelning som organisatoriskt tillhör Länsstyrelsen Västra Götalands län. IT-avdelningen levererar IT-tjänster till alla länsstyrelser och deras medarbetare.

Informationssäkerhetsarbetet bedrivs i huvudsak ute på respektive länsstyrelse och inom IT-avdelningen, men det finns ett nätverk där de som arbetar med informationssäkerhet bedriver visst gemensamt arbete.

Ovanstående organisation, med 21 fristående myndigheter som har en gemensam leverantör av gemensamma IT-tjänster, har lett till en del oklarheter och svårigheter kring kravställning och rollfördelning, bland annat inom informationssäkerhetsområdet. Det framgår bland annat i en extern rapport som redovisats för länsstyrelserna, vilken visar att organisationen har låg mognadsgrad och inte arbetar tillräckligt systematiskt med frågorna. Att det finns brister i våra gemensamma system blev tydligt i samband med skogsbranden i Västmanland 2014, då exempelvis våra externa webbsidor slutade fungera p.g.a. överbelastning.

Med anledning av ovanstående beslutade länsråden i oktober 2014 att starta ett gemensamt projekt med syfte att förbättra länsstyrelsernas kunskap och förmåga inom området informationssäkerhet och kontinuitetsplanering, för att kunna identifiera kritiska verksamhetssystem och kartlägga verksamheternas krav på IT-stöd. Projektet har bestått av fyra delar:

- Ta fram förslag på kompetensutvecklande insatser för att höja kompetensen inom kontinuitetshantering och informationssäkerhet.

- En pilotstudie inom området ”Kommunikation” med fokus på kravställning och analys av länsstyrelsernas webbaserade information och kommunikation.
- En pilotstudie inom området ”Kärnkraftsberedskap” för att identifiera vilka specifika IT-leveranser som är kritiska för att länsstyrelserna ska kunna bedriva sitt uppdrag som ansvarig myndighet för räddningstjänst vid en kärnteknisk olycka.
- Utifrån pilotstudierna ta fram ett förslag till krav på IT-leverans (SLA) som lever upp till den kravbild som framkommit i analyserna.

Pilotstudierna inom kommunikation och kärnkraftsberedskap visar att nuvarande IT-leverans inte uppfyller de krav som finns från verksamheten.

Under 2016 har Länsstyrelserna beslutat om att gå vidare med den första delen i projektet och skapat ett nytt projekt ”KKI: kompetensutvecklingsinsatser inom kontinuitetsplanering och informationssäkerhet”.

Idén med projektet är att medvetandegöra alla verksamhetsområden inom länsstyrelserna om vikten av kontinuitetsplanering och informationssäkerhet, för att säkerställa verksamhetens funktion och säkerhet.

Syftet är att genom en allmänt höjd medvetenhet skapas en kompetens hos verksamheten att identifiera risker, förbereda lösningar för att reducera riskerna och minimera dess effekter samt ställa krav på verksamhetssystemen. Projektet ska pågå i två år fram till 2018-12-31. För Länsstyrelsen i Västmanlands län har frågorna om intern informationssäkerhet lyfts under det senaste året och bl. a. finns en rutin för hur IT-incidenter och förlust av information ska anmälas till MSB. Uppdatering av befintliga styrdokument som policy och rutiner / riktlinjer för informationssäkerhet pågår. Förbättrade rutiner för RSA, informationsklassning, intern incidentrapportering och -hantering är under arbete. En grundläggande återkommande kunskaps- och medvetandehöjande utbildning i säkerhet i stort med ett betydande inslag av informationssäkerhet för samtliga medarbetare påbörjas våren 2017. Länsstyrelsen i Västmanland avser att arbeta med kontinuitetsplanering med det länsstyrelsegemensamma projektet som stöd.

Bortfall av tekniska system (IT/ telefoni/ etc.) eller mjukvara

Länsstyrelsens verksamhet är beroende av att tekniska system såsom IT och telefoni fungerar. Gällande telefoni finns inga reservsystem för den enskilde medarbetaren eftersom Länsstyrelserna sedan några år tillbaka har en gemensam telefonväxel dit telefonin är kopplad med både anknytning och mobilnummer. En viss redundans gällande IT finns för de medarbetare som har bärbara datorer. Även om man inte kommer åt nätverk etc. kan man arbeta i dokument som är lokalt sparade.

Gällande kommunikation mellan myndigheter har Länsstyrelsen tillgång till RAKEL och även skyddad kommunikation, vilket gör att om ordinarie telefoni är utslagen så kan kommunikation ändå upprätthållas.

Avseende kommunikation med allmänhet och media så är webbplatsen, sociala medier och e-post viktiga verktyg. Under skogsbranden 2014 påvisades en sårbarhet i länsstyrelsernas gemensamma webbplattform som gjorde att webbplatsen gick ner. Det som gjorde att myndigheten kunde fortsätta att lämna bekräftad information var användningen av sociala medier och krisinformation.se.

5.2 Sammanställning av de risker som kommunerna har identifierat i sina inlämnade risk- och sårbarhetsanalyser

De risker som kommunerna har identifierat och i viss mån analyserat och som kan betecknas vara även regionala är följande:

- Elbortfall i länet
- Störningar i IT och telekommunikationer
- Pandemi och epizooti
- Klimatförändringar/ klimatrelaterade risker
- Värmebölja
- Naturolyckor
- Översvämningar, ras och skred
- Dammbrott
- Gruvrisker
- Drivmedelsbrist
- Transportolyckor
- Informationssäkerhet
- Social oro

5.2.1 Elavbrott i länet

Elavbrott kan ha många orsaker. De kan vara väderrelaterade såsom storm, åska eller snö/is. De kan också bero på tekniska orsaker som överbelastning, materialfel, grävarbeten och effektbrist. Konsekvenserna av ett längre elavbrott kan bli att fast och mobil telefoni slås ut med följder som att trygghetslarm hos äldre inte fungerar och att lokaler blir utkylda. Privat samhällsviktig verksamhet drabbas genom att t.ex. matvarubutiker har svårt att hålla öppet då elen inte fungerar. All utrustning som är elberoende kommer att sluta fungera på sikt.

I länet finns fyra¹⁴ elbolag som har lokalnät. En stor del av nätet är nedgrävt, vilket har minskat risken för elavbrott.

Under 2015 genomfördes en revidering av Styrels-arbetet i länet. Därför finns en planering för hur el ska prioriteras vid en eventuell effektbristsituation.

Reservkraft finns för kommunala ledningslokaler och för viss samhällsviktig verksamhet i kommunerna. Bränsletillgången för drift av reservkraftverk är dock avgörande för hur väl man kan upprätthålla ledningsförmåga och verksamhet.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av ett elavbrott i länet är medelhög sannolikhet, men med begränsade konsekvenser. Förmågan att hantera ett elavbrott är förhållandevis god utifrån att reservkraft finns på de flesta samhällsviktiga verksamheterna. Ett långvarigt elavbrott (mer än en vecka)

¹⁴ Vattenfall, Mälarenergi Elnät AB, Västerbergslagens Elnät AB och Sala-Heby Energi. Linde energi har ett litet område i Arboga kommun med ett fåtal anslutna abonnenter.

innebär allvarligare konsekvenser för samhället. (också beroende av årstid när det inträffar).

5.2.2 Störningar i elektroniska kommunikationer

Med tanke på att samhället nu och i framtiden blir mer och mer beroende av fungerande elektroniska kommunikationer är det en risk som får stora konsekvenser. Det kan finnas många orsaker till avbrott i elektroniska kommunikationer. Det kan handla om handhavandefel som avgrävning av kablar, annan fysisk åverkan eller brist i redundans, eller på dataintrång och andra avsiktliga avbrott som attacker i form av virus, maskar, trojaner, överbelastning, obehörig avlyssning eller förändring av information under överföring.

Den kommunala verksamheten, men även medborgarna, drabbas av icke-fungerande telekommunikationer. Kommunerna påverkas av störningar i elektroniska kommunikationer genom att verksamheter är beroende av telefoni, mobiltelefon, e-postsystem och tillgång till internet. För medborgaren kan störningar få konsekvensen, förutom ovan nämnda, att betalningssystem inte fungerar och att styrning och övervakning av industriella processer påverkas.

Flera av länets kommuner har upphandlat gemensamma lösningar gällande telefoni. Det medför ökad driftsäkerhet genom att växelfunktioner med möjlighet till överkoppling finns i flera kommuner. Detta bidrar till möjlighet att samverka kring en eventuell störning i elektroniska kommunikationer.

Samtliga kommuner i länet är anslutna till och kan använda RAKEL. Risken att störningar i elektroniska kommunikationer ska påverka krishanteringsförmågan för kommunerna har därmed minskat. Tillgången till RAKEL medför att möjligheten för kommunledningarna att samverka kring en störning har ökat väsentligt.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av störningar i elektroniska kommunikationer är låg sannolikhet, men med allvarliga konsekvenser. Förmågan att hantera en störning i elektroniska kommunikationer i länet är i huvudsak god, men har vissa brister.

5.2.3 Pandemi och epizooti

En pandemi är när en infektionssjukdom sprids över stora delar av världen och drabbar en stor del av befolkningen i varje land. Socialstyrelsen har en samordnande roll när det gäller samhällets beredskap inför utbrott av smittsamma sjukdomar hos människor. I länet har smittskyddsläkaren ett samlat ansvar för att planera, organisera och leda smittskyddsarbetet inom respektive landsting.

En pandemi utgör inte bara ett hot mot individers hälsa, utan även mot viktiga samhällsfunktioner. Alla samhällssektorer påverkas när en stor del av befolkningen insjuknar och måste stanna hemma samtidigt inom loppet av en kort period. Detta gäller inte minst personal inom vård- och omsorg, vilket medför personalbrist och sänkt kapacitet inom alla vårdformer. Även annan samhällsviktig verksamhet kan drabbas, såsom transport, handel, information och säkerhet, vilket ytterligare försvårar situationen. Därför är det viktigt att även samhällsviktig verksamhet utanför vårdsektorn förbereder sig för en kommande influensapandemi.

En spridning av ett nytt influensavirus kan ge stora konsekvenser i många delar av vårt samhälle. Samhället är idag sårbart på många sätt, brist på personal inom

olika verksamhetsområden kan uppstå och stora krav kommer att ställas på kommuner, vårdsektorn och andra verksamhetsansvariga.

I arbetet med att säkra upp de samhällsviktiga verksamheterna ingår att ha en planering med alternativa lösningar för att kunna bedriva verksamheterna vid en pandemi där personalbortfallet blir stort. Rutiner och åtgärder för att förhindra smittspridning som t.ex. att begränsa allmänna sammankomster, offentliga tillställningar samt se över kommunikationerna kan vara en del av arbetet. Planering inför en pandemi görs i samarbete med Länsstyrelsen, landstinget och länets kommuner. Under 2009 och 2010 gjordes en omfattande pandemiplanering i länet och även nationellt. Planeringen håller till stora delar fortfarande.

Ingen kommun har särskilt lyft epizooti som en risk, men utifrån ett länsperspektiv är det viktigt att lyfta. Även i Västmanland finns gamla mjältbrandsgravar som skulle kunna utgöra en risk för att mjältbrand skulle kunna bryta ut, liknande utbrotten i Östergötland 2016 och i Örebro län 2011. Det förekommer risker för salmonella och andra djursjukdomar liksom i övriga landet. 2006 påträffades ett fall av galna-ko-sjukan i länet och gården spärrades av.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av en pandemi eller epizooti är medelhög sannolikhet, men med allvarliga eller mycket allvarliga konsekvenser. Förmågan att hantera en pandemi eller epizooti måste ändå anses god utifrån den planering som gjorts runt 2010 för pandemi och den planering som Länsstyrelsen ansvarar för gällande epizooti.

5.2.4 Klimatförändringar/ klimatrelaterade risker

Länsstyrelsen tog 2015 med hjälp av SMHI fram en regional klimatanalys ”Framtidsklimat i Västmanlands län”¹⁵. Rapporten beskriver dagens och framtidens klimat i Västmanland (fram till år 2100) baserat på observationer och beräkningar utifrån två vägar (scenarier). Scenariot RCP4.5 beskriver en framtid med kraftfull klimatpolitik och stora utsläppsminskningar, men för scenariot RCP8.5 fortsätter utsläppen att öka.

Hur klimatet i Västmanlands län utvecklas beror på hur användningen av fossila bränslen ser ut i framtiden, dvs. hur mycket mängden växthusgaser ökar i atmosfären.

Årsmedeltemperaturen i Västmanland ligger idag på ca 4°C i norra delarna av länet och ca 6°C nära Mälaren. Analyserna av framtida klimat visar en gradvis uppvärmning. I mitten av seklet visar båda RCP-scenarierna en uppvärmning på cirka 2 grader jämfört med perioden 1961-1990. I slutet av seklet visar RCP4.5 en uppvärmning på cirka 3 grader medan RCP8.5 hamnar på cirka 5 grader. Fortsatta utsläppsökningar innebär alltså för Västmanlands län att den högre terrängen i nordväst får en årsmedeltemperatur på 9°C och Mälardalen cirka 10°C. Störst uppvärmning väntas ske under vintern, med upp mot 6 grader enligt RCP8.5.

I och med uppvärmningen ökar vegetationsperiodens längd, för RCP4.5 med 7 veckor och för RCP8.5 cirka 80 dagar. Värmeböljorna väntas också öka då antalet varma dagar blir fler. RCP8.5 visar ett årsmedelvärde på 20 dagar i följd med dygnsmedeltemperaturer på över 20°C i slutet av seklet.

¹⁵ http://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/klimat-och-energi/Framtidsklimat_i_Vastmanlands_lan_Klimatologi_nr_19_2015.pdf

Behovet av uppvärmning minskar, vilket betyder att antalet graddagar¹⁶ sjunker. Vid slutet av seklet visar RCP8.5 på ca 2800 och RCP4.5 på cirka 3300 graddagar, att jämföra med ca 4300 under referensperioden. Ökande sommartemperaturer leder till ett visst kylbehov, enligt RCP8.5 är det ca 130 graddagar vid seklets slut.

En varmare atmosfär innebär högre avdunstning och snabbare cirkulation, vilket ger mer nederbörd.

Analyserna av årsmedelnederbörd bekräftar större regnmängder i det framtida klimatet. Årsmedelnederbörden väntas öka med 15-20 % för länet till seklets slut. Nederbörden ökar mest under vintern och våren, i östra delen av länet visar RCP8.5 på 40 % ökning för både årstiderna. Den kraftiga nederbörden ökar också, maximal dygnsnederbörd kan öka uppemot 20 % beroende på RCP-scenario.

För länet ses en ökning av total årstillrinning med uppemot 10 % vid slutet av seklet. Den största ökningen av tillrinningen sker för vintern och även det lägre scenariot RCP4.5 visar på 20-50 % för vattendragen. De flesta vattendrag ser ut att få minskande tillrinning under vår och sommar och en i stort sett oförändrad tillrinning under höst.

Tillrinning med **återkomsttid** 10 år respektive 100 år ser ut att öka i de inre delarna av länet.

Kolbäcksån och Svartån har något ökade tillrinningar, men övriga analyserade vattendrag har en oförändrad tillrinning i slutet av seklet.

En längre säsong med låga flöden kan förväntas och antalet dagar då tillrinningen är låg ökar från 20-25 dagar till upp emot 50 dagar (RCP8.5) i slutet av seklet.

Framtidsscenarierna visar på högre vinterflöden. Det beror på ökad nederbörd under vintern och på att högre temperaturer gör att nederbörden inte lagras som snö utan rinner av vintertid. Därmed uteblir också vårflodstoppen.

Antalet dagar med låg **markfuktighet** ökar i framtiden. Från dagens cirka 15 dagar till 25-30 dagar (RCP4.5) eller 35-45 dagar (RCP8.5) mot slutet av seklet.

Analyserna baseras på medelförhållanden men det är viktigt att komma ihåg att variationen mellan år kan vara stor, även i ett framtida klimat.

Hela rapporten finns att ladda ner och läsa på

http://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/klimat-och-energi/Framtidsklimat_i_Vastmanlands_lan_Klimatologi_nr_19_2015.pdf

Med ett förändrat klimat följer också ökad risk för bl.a. fler skogsbränder och låga grundvattennivåer. Sommaren 2016 var från mitten av juli och framåt väldigt torr och även hösten har varit ovanligt nederbördsfattig. Trots det så kan ingen slutsats dras om antalet skogsbränder har ökat eller inte i år. En räddningstjänst anser att det varit förvånansvärt få bränder med tanke på det torra vädret och tror att

¹⁶ Antalet graddagar under ett år är summan av dygnsmedeltemperaturernas avvikelser från en referenstemperatur. SMHI utgår från att grunden för utetemperatur är + 17 grader. Graddagar är alltså skillnaden mellan +17 grader och medelvärdet av utetemperaturen per dygn. Om man har medeltemperaturen -5 grader ett dygn får man således -5 till +17 grader = 22 graddagar. År utetemperaturen istället + 5 grader blir skillnaden till +17 alltså 12 graddagar.

människor idag är mer medvetna om brandfaran och risk för spridning i skog och mark.

Länet kännetecknas av att vara ett friluftslän där många människor vistas i skog och mark under sommarhalvåret. Det innebär i och för sig en viss risk för skogsbrand/markbrand men å andra sidan upptäcks bränderna i ett tidigare skede. Under 2016 har brandflyget fått många flygtimmar (tack vare den torra sommaren) och man har upptäckt fyra skogsbränder från luften. Brandflyget är en viktig resurs för att upptäcka bränder och förebygga att de sprids. Risken för skogsbrand i Västmanland beräknas inte vara större än i andra län.

I andra delar av landet har den torra vintern, våren och sommaren inneburit att det nu är låga grundvattennivåer med de problem som det medför. Det är inte bara enskilda brunnar som har torkat ut eller har låga nivåer, utan även kommunala vattentäkter kan ha låga vattennivåer.

I Västmanland är grundvattennivåerna i skrivande stund låga, och den 19 oktober 2016 begärdes en lägesrapport från kommunerna avseende vattenläget i de kommunala täkterna men också om enskilda hushåll har problem med vattentillgång. Svaren begärdes in till 27 oktober och kommer sammanställas efter detta datum. Om och hur det finns ett behov av samordning kring insatser bestäms efter att Länsstyrelsen fått in lägesrapporterna.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av klimatförändringar är medelhög till hög sannolikhet och med allvarliga eller mycket allvarliga konsekvenser. Förmågan att hantera klimatförändringarna beror till stor del på hur samhället klarar av att anpassa sig till de krav som klimatförändringarna innebär gällande förebyggande och avhjälpande åtgärder. Länsstyrelsen gör bedömningen att länet i dagsläget har vissa brister i förmågan att hantera konsekvenser av klimatförändringar.

5.2.5 Värmebölja

I och med klimatförändringarna beräknas värmeböljor bli allt mer frekventa och öka i både intensitet och varaktighet. Även kortvariga perioder med höga temperaturer spås bli allt vanligare. SMHI uppskattar att en värmebölja som tidigare har inträffat vart tjugonde år i Sverige kommer att inträffa en gång vart tredje eller femte år i slutet av seklet. Temperaturen under dessa kan komma att överstiga 40°C i de södra delarna av Sverige.

Värmebölja innebär enligt SMHI en sammanhängande period då dygnets högsta temperatur överstiger 25°C minst fem dagar i sträck. Vid väderprognoser som visar på höga temperaturen under minst tre dagar skickar SMHI ut notiser till kommuner och landsting via länsstyrelserna i syfte att uppmärksamma vad som kan vara på gång så att aktörerna kan höja beredskapen.

Höga temperaturer kan innebära stora hälsoproblem och i extrema fall även dödsfall framför allt för äldre över 65 år och kroniskt sjuka. Detta medför ett ökat tryck på sjukvården och inom omsorgen där antalet vårdtagare beräknas öka, samtidigt som läget kan förvärras för befintliga vårdtagare.

Andra tänkbara konsekvenser är påfrestningar på klimatanläggningar med följd att kylsystem inte kan leverera nödvändig effekt och överbelastning på kraftförsörjningen om kylanläggningar går på högvarv.

Flera kommuner har tagit fram informationsmaterial med råd om vad som är viktigt att tänka på vid värmebölja. Västerås stad genomför också samverkansmöten med Landstinget inför varje sommar för att förbereda berörda aktörer inför en eventuell värmebölja.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av värmebölja är hög eller mycket hög sannolikhet och med allvarliga eller mycket allvarliga konsekvenser, främst för liv och hälsa. Förmågan att hantera värmebölja är god, men med vissa brister.

5.2.6 Naturolyckor

Precis som i andra län så finns en risk för stormar, snöoväder och andra väderrelaterade händelser. Vad gäller just storm och snöoväder så har länet hittills varit förskonat från större händelser. Läget, mitt emellan ostkusten och västkusten nordost om de stora sjöarna Vänern/Vättern, gör att stormar sällan drar över Västmanland utan håller sig längre västerut/österut. Örebro län och Upplandskusten drabbas oftare av oväder som innebär samhällsstörningar än vad Västmanland gör. Däremot har länet andra typer av naturrisker som kan innebära påverkan, bl.a. översvämningar, ras och skred som beskrivs nedan.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av de naturolyckor som beskrivs ovan är medelhög sannolikhet, men med begränsade konsekvenser. Konsekvenserna rör liv och hälsa, men främst egendom. Förmågan att hantera dessa typer av olyckor får anses vara god.

Översvämningar, ras och skred

I länet finns sedan tidigare utpekade riskområden för översvämning, ras och skred. Dessa återfinns främst i Arboga, Köping och Hallstahammars kommuner. Arboga stad är uppbyggd på skredbenägna lerlager intill Arbogaån. Faktorer som kan bidra till skredens utlösning är vattnets erosion och ökad belastning till följd av nederbörd eller erosion. En snabb sänkning av åns vattennivå efter mycket nederbörd kan också bidra till skred. Erosionskänsliga jordarter återfinns även längs många sträckor utmed Arbogaån mellan västra kommungränsen och västra utkanten av Arboga centrum. Även vid Hjälmarens finns erosionskänsliga jordarter.

Liknande områden finns i både Köpings kommun och Hallstahammars kommun. I Köping, liksom i Arboga, har en del mindre skred inträffat. I Hallstahammars kommun finns ett område längs Kolbäcksån som om det skulle rasa kan medföra att farligt avfall från en närliggande deponi skulle kunna läcka ut i ån. SGI har gjort en kartläggning av strömningsriktningarna som visade att ett eventuellt läckage skulle kunna nå en del av vattentäkten. Deponin ska sluttäckas men det eliminerar inte skredrisken.

Vid höga flöden och högt vattenstånd riskerar centrala delar av Arboga att översvämmas. Det kan få påverkan på framkomligheten på vägar, järnvägar och kommunal infrastruktur samt också påverka privata fastighetsägare.

Vad gäller Köping så visar översvämningsskarteringar att olika delar av kommunen blir översvämmade vid höga flöden och inte bara centralorten. För Köping gäller också att en översvämning kan ske både i vattendrag som rinner genom kommunen och genom att Mälaren kan översvämmas.

Samtliga kommuner har med risken översvämning och även ras och skred i sina risk- och sårbarhetsanalyser. Konsekvenserna är likartade i del flesta. Flera lyfter fram risken med förorenade områden som översvämmas och att det kan medföra att föroreningar sprids i till omgivningen.

Foto: Ras vid kyrkogård i Arboga, 2014

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av de naturolyckor som beskrivs ovan är medelhög eller hög sannolikhet, men med begränsade konsekvenser. Konsekvenserna rör liv och hälsa, men främst egendom. Förmågan att hantera dessa typer av olyckor får anses vara god, men med vissa brister. Erfarenhet av hantering i närtid finns från höga flöden 2009 och höga flöden år 2000.

5.2.7 Dammbrott

I länet finns två dammar som är klassade i RIDAS-klass 1, Nygårds och Kolsva kraftstationer i Kolsva. Dessa dammar har konsekvensutretts enligt den nya dammsäkerhetslagstiftningen och båda dammarna föreslås bli klass B-dammar. Beslut om dammsäkerhetsklass planeras att tas före 31 december 2016. Övergripande riskanalyser visar att konsekvenserna av ett dammbrott i dessa dammar är små. Ingen samhällsviktig verksamhet riskerar att slås ut vid ett dammbrott och det blir endast lokala översvämningar som inte blir utsträckta i tid.

I Sala kommun finns Sala silvergruvas dammsystem. Kommunen håller för närvarande på att konsekvensutreda de ingående dammarna. Konsekvensutredningarna ska lämnas in till Länsstyrelsen senast den 1 juli 2017.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av dammbrott bedöms vara mycket låg sannolikhet och med begränsade konsekvenser. Konsekvenserna rör främst egendom. Förmågan att hantera dessa typer av olyckor får anses vara god.

5.2.8 Gruvrisker

I de norra länsdelarna finns en stor mängd övergivna gruvhålar. Staten har låtit hägna in ett stort antal av dem. I främst Norbergs kommun har en del gruvhålar rasat in och kunnat orsaka stor förödelse för bebyggelse och människor om det velat sig illa. Under 2015 gjorde Norbergs kommun en första inventering av gruvhålar som finns nära platser där människor vistas och bor. Inventeringen har gjort att man idag känner till 630 gruvhålar inom Norbergs kommun. Vidare arbete med att utreda riskerna förknippade med gruvhålar pågår. Kommunen har beslutat

att genomföra en särskild risk- och sårbarhetsanalys för att analysera riskerna för de gruvhål som finns i närheten av bebyggelse, drygt 200 st. Alla gruvhål inom 100 meter från bostäder eller skolor ska kartläggas extra. Ärende har sänts in till Regeringskansliet (från Norbergs kommun, via Länsstyrelsen) för att få klargöranden om ansvarsförhållanden i en liten kommun i frågor som är att härröra från tidigare omfattande gruvbrytning och dels tar initiativ i fråga om ändringar i lagstiftningen.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av gruvriskerna är svårbedömd utifrån att ytterligare analyser behöver göras. I nuläget bedöms dock risken ha mycket låg sannolikhet och begränsade konsekvenser. Konsekvenserna rör främst egendom, men kan förstås även innefatta liv och hälsa. Förmågan att hantera dessa typer av risk avgörs av var olyckan inträffar och vilka konsekvenserna blir.

5.2.9 Störning i drivmedelsförsörjningen

Bränsleförsörjning i olika former har en mycket stor betydelse för det moderna samhället – framför allt inom transportsektorn, men även bränsleförsörjningen till reservelverk som ska kunna fungera vid långvariga elavbrott.

Ett avbrott i bränsleförsörjningen kan redan efter en kort tid orsaka allvarliga följdkonsekvenser i samhället, till exempel riskerar livsmedelstransporterna och hemsjukvården att drabbas mer eller mindre direkt av bränslebrist.

Att öka försörjningstryggheten i samhället är inte en uppgift för en enskild aktör utan det krävs samverkan och åtgärder av alla aktörer i försörjningskedjan, dvs. såväl oljebolag, distributörer, försäljningsställen som slutanvändare.

Konsekvenserna för samhällsviktig verksamhet vid långvarigt elavbrott och störningar i elleveranserna i länet visar ett stort behov av att säkra bränsleförsörjningen, som alla kommuner delar. Flera försök har gjorts i länet för att ta ett gemensamt grepp för att klargöra behovet och hitta lösningar på drivmedelsförsörjning för aktörerna i Västmanland. I dagsläget finns ingen gemensam lösning, då stora delar måste lösas nationellt, exempelvis transporter.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av en störning i drivmedelsförsörjningen bedöms vara mycket låg sannolikhet, men med allvarliga konsekvenser. Förmågan att hantera en störning går inte att bedöma då underlag för bedömning saknas.

5.2.10 Transportolyckor / uteblivna transporter

Västmanlands län är ett väldigt transportintensivt län. (se beskrivning under kap 1.5.3. Uteblivna transporter skulle innebära svårigheter för handel/ industri och annan samhällsviktig verksamhet, landstinget är exempelvis beroende av transporter för sin verksamhet.

Det är tydligt att kommunerna ser allvarligt på frågor som rör livsmedelsförsörjningen, och denna är beroende av fungerande transporter. Några av länets kommuner har i sin RSA analyserat störningar i livsmedelsförsörjningen. Risken bör även ses som ett nationellt problem.

Det finns också risk för allvarliga olyckor i transportsektorn. I länet har två allvarliga bussolyckor inträffat under den senaste 10-årsperioden, med ett antal döda och skadade. Det har även träffat ett antal vägolyckor med farligt gods,

oftast med diesel/bränslelast, inblandat under de senaste åren. Dessa olyckor leder oftast inte till långvariga konsekvenser, utan räddningstjänsten och landstinget har god förmåga att hantera dessa. Gällande båda bussolyckorna som nämnts ovan stöttade Arboga kommuns POSOM-grupper passagerarna i avvaktan på hemtransport.

Det som skulle kunna utgöra en risk för samhällsstörning är om det sker en olycka inom t.ex. ett vattenskyddsområde och det sker en påverkan på vattentäkten eller om människor måste evakueras/utrymmas pga. giftigt utsläpp.

Köpings kommun har lyft frågan om transport av farligt gods med ansvariga myndigheter. Målsättningen är att E18 mellan Köping och Västjädra trafikplats i Västerås ska byggas om till motorväg.

Trafikverket har påbörjat ett arbete med att upprätta en vägplan under 2015–2016. Byggnationen är inte finansierad då projektet inte finns med i den nationella planen för transportsystemet år 2014–2025. Målet både från Trafikverket region öst och länet är att denna ska finansieras i nationell infrastrukturplan 2018-2029. Detta är även prioriterat i det storregionala samarbetet En Bättre Sits. De kommunala alternativen för nästa 10-15 års period av omledningstrafik kommer att ses över. Länsstyrelserna i Sverige rekommenderar att farligt godstransporter följer vissa leder. En kartläggning från dåvarande Räddningsverket^[1] visar att E 18 mellan Västerås och Köping är den väg i Sverige som flödet av farligt gods är som störst.

I länet pågår ett arbete med vägledning av farligt godsleder och att skapa uppställningsplatser för farligt gods. Västerås stad har under hösten 2016 färdigställt ett s.k. ”Truck Stop” vid den västra infarten till Västerås. Där inryms platser för farligt gods och en avgiftsbelagd yta för de som vill stå bevakat.

Foto: Västra Mälardalens Kommunalförbund, olycka 2014 med ammoniumnitrat i lasten.

Många transportrörelser sker även på Mälaren eftersom det finns två godshamnar i länet. Konsekvenserna av ett oljeutsläpp blir störst om det inträffar i Mälaren eller i ett vattendrag som medför oljespridning i Mälaren.

^[1] Räddningsverket, Kartläggning av farligt godstransporter, 2006

Förutom utsläppets storlek är det som avgör konsekvenserna storleken på resurserna som kan sättas in och uthålligheten hos dessa.

Kommunerna i Södermanland och Västmanland som har Mälarkust har fortsatt med arbetet kring oljeskyddsplanering i Mälaren och kommunala planer för detta beräknas antas under 2016.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av transportolyckor/uteblivna transporter bedöms vara medelhög sannolikhet, men med allvarliga konsekvenser. Konsekvensbedömningen rör både liv och hälsa och egendom. Förmågan att hantera dessa typer av transportolyckor får anses vara god. Förmågan att hantera uteblivna transporter går inte att bedöma i nuläget. Ytterligare analyser måste göras.

5.2.11 Informationssäkerhet

Informationssäkerhet handlar om att ge invånare information och rätt skydd utifrån:

- Tillgänglighet- *att information och informationstillgångar kan utnyttjas efter behov, i förväntad utsträckning och inom önskad tid utifrån de krav som ställs på verksamheten.*
- Riktighet- *att informationen inte förändras vare sig av obehöriga, av misstag eller på grund av funktionsstörning. Informationen ska vara tillförlitlig, korrekt och fullständig.*
- Konfidentialitet- *att information inte görs tillgänglig eller avslöjas för obehöriga*
- Spårbarhet- *att, där det finns krav / behov av det, i efterhand entydigt kunna härleda specifika aktiviteter eller händelser till ett identifierat objekt. Det ska gå att se vem som har tagit del av informationen, vilka förändringar som skett och av vem dessa har utförts.*

Informationssäkerhet kan vara svårt att överblicka i dagens samhälle där mycket verksamhet/IT-uppdrag är outsourcad och kanske inte ens driftas i Sverige utan utomlands. Informationen finns i centraliserade system, där informationshanteringsresurser av kostnads- och effektivitetsskäl samlas, vilket kan leda till sårbara punkter och att många system/ informationspunkter med tillhörande information inte blir tillgängliga om det sker påverkan på systemet.

Sociala medier tar också över som en informationskälla för många utan ”krav” på de fyra punkterna gällande informationssäkerhet. Det är lätt att sprida rykten och förvanska sanningar när man dessutom inte vet vem den riktiga avsändaren är.

Förra året redovisades ett särskilt uppdrag till regeringen gällande informationssäkerhet i samband med redovisningen av RSA.

Då konstaterades följande utifrån den enkät som skickades ut och som besvarades av åtta av tio kommuner:

- Endast tre kommuner har en utpekad informationssäkerhetsansvarig i organisationen. Tre av tio kommuner samarbetar med andra kommuner i informationssäkerhetsfrågor.

- Tre av tio kommuner kontrollerar efterlevnaden rörande informationssäkerheten. Ingen av kommunerna i Västmanland använder en metod så som ISO 27000-serien, BITS (Basnivå för informationssäkerhet), FA22, Eget ledningssystem inom kommunen, MSB:s metodstöd för systematiskt Informationssäkerhetsarbete eller något annat system som stöd i det systematiska informationssäkerhetsarbetet.
- Tre av tio kommuner anger att de använder en metod för hur informationsklassning utförs.
- Fyra av tio kommuner anger att de genomför en riskanalys avseende informationssäkerhet.
- Tre av tio kommuner anger att det finns kontinuitetsplaner framtagna för att hantera bortfall av information i kritiska verksamhetsprocesser inom kommunen.
- Tre av tio kommuner vet inte vad som gäller vid anlitan av underleverantörer vid drift av IT-stöd och lagring av kommunens information, vilka analyser görs och vilka regelverk är tillämpliga.
- Fyra av kommunerna genomför olika former av analyser för att säkerställa informationssäkerheten vid upphandlingar av underleverantörer.
- En kommun uppger att kritisk information inte behandlas i system som driftsätts av underleverantörer.

Under 2016 är Länsstyrelsens upplevelse att frågan om informationssäkerhet och betydelsen av den har blivit mer aktuell än tidigare, inte minst med tanke på ett försämrat omvärldsläge och att det skett en del incidenter i andra delar av landet / världen som rönt nationellt intresse. Tre kommuner håller på att ta fram en projektplan för hur man ska kunna arbeta med att stärka informationssäkerhetsarbetet i kommunerna och det är möjligt att fler kommuner ges möjlighet att delta i projektet.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av risker kopplat till informationssäkerhet för länet som helhet bedöms vara låg sannolikhet men med mycket allvarliga konsekvenser. Förmågan att hantera denna risk i länet bedöms inte i denna risk- och sårbarhetsanalys.

5.2.12 Sociala risker/ social oro

Det finns olika risker som kan orsaka instabilitet i samhället. Olika former av kriminalitet som organiserad brottslighet eller hot och våld mot politiker och tjänstemän är risker som hotar människor, grundläggande samhällsfunktioner, tillit, trygghet, demokrati och mänskliga rättigheter.

Sociala risker brukar vanligen beskrivas som en oönskad händelse, ett beteende eller tillstånd som på något sätt tar sin utgångspunkt i mänskliga relationer och som tolkas i ett socialt och kulturellt sammanhang. Det sociala ska därför inte bara betraktas som relationer mellan människor utan måste även inkludera allt annat som är en förutsättning och del av människors interagerande.

Alla typer av risker är på olika sätt kopplade till sociala sammanhang, vilket gör det problematiskt att tala om sociala risker som ett avgränsat riskområde. Sociala risker kan genom moderna informationsmedier sprida sig snabbt över stora och inte nödvändigtvis närliggande geografiska områden. Vissa sociala risker kan vara plats-, tids- och kontextbundna, medan andra sociala risker kan beröra hela befolkningar eller mycket stora grupper i samhället.

I länet har det under främst sommaren och hösten förekommit en rad bilbränder i Västerås, men även i andra kommuner. Västerås toppar statistiken i landet över antal bilbränder/100 invånare och har gjort så sedan 2012¹⁷. I Västerås har social oro förekommit i några stadsdelar, men då i mindre omfattning. Händelserna har hanterats genom ett gott samarbete mellan flera aktörer.

Den sammantagna bedömningen av risk och konsekvens av social oro/ sociala risker bedöms vara medelhög, sannolikhet men med mycket allvarliga eller katastrofala konsekvenser. Det finns viss förmåga att hantera en händelse med inslag av social oro men den har brister.

5.3 Värdering av riskerna för Länsstyrelsen och det geografiska området

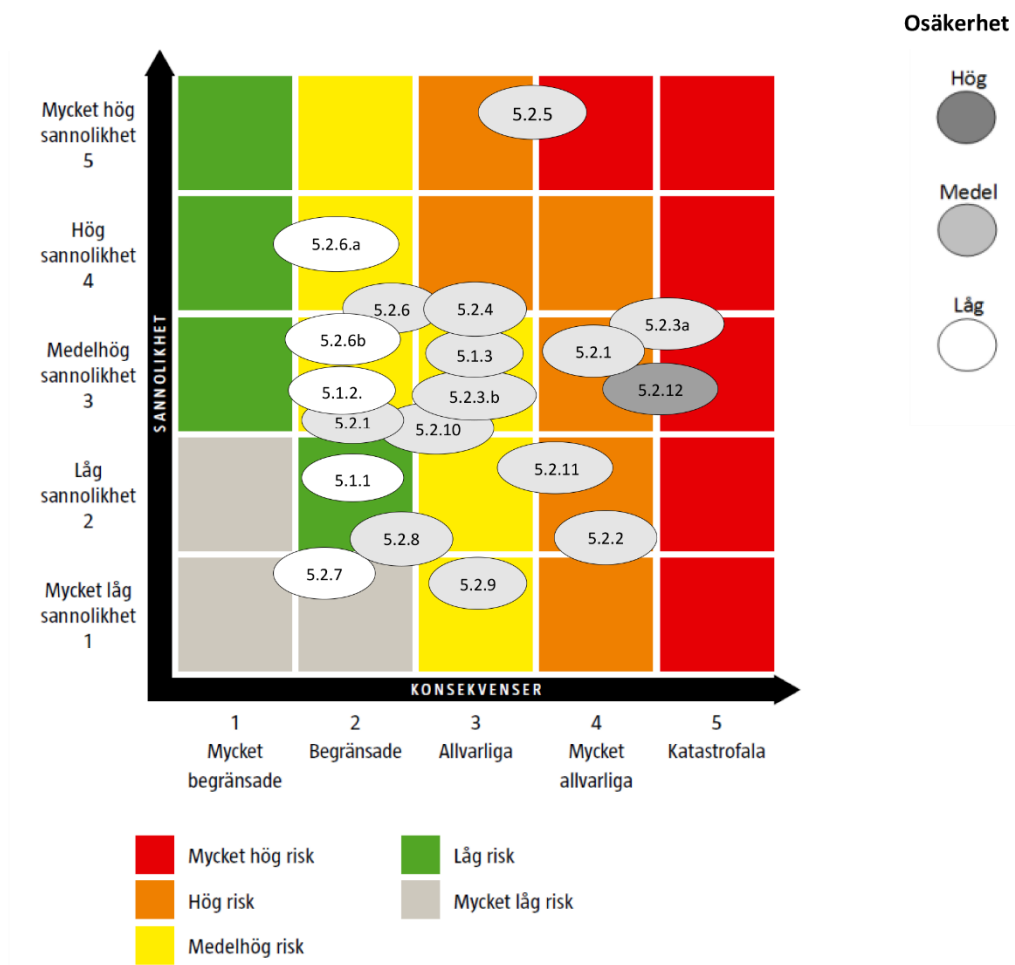
Värderingen har gjorts utifrån en sammanvägd bedömning av sannolikhet för risken och en bedömning av konsekvensen för liv och hälsa, samhällets funktionalitet, egendom och miljö. Då den sammanvägda värderingen innehåller ett visst mått av osäkerhet har hänsyn tagits till det i matrisen på nästa sida.

Konsekvensbeskrivning till riskmatris

Nivå	Konsekvenser	Beskrivning
1	Mycket begränsade	Små direkta hälsoeffekter, mycket begränsade störningar i samhällets funktionalitet, övergående misstro mot enskild samhällsinstitution, mycket begränsade skador på egendom och miljö
2	Begränsade	Måttliga direkta hälsoeffekter, begränsade störningar i samhällets funktionalitet, övergående misstro mot flera samhällsinstitutioner, begränsade skador på egendom och miljö
3	Allvarliga	Betydande direkta eller måttliga indirekta hälsoeffekter, allvarliga störningar i samhällets funktionalitet, bestående misstro mot flera samhällsinstitutioner eller förändrat beteende, allvarliga skador på egendom och miljö
4	Mycket allvarliga	Mycket stora direkta eller betydande indirekta hälsoeffekter, mycket allvarliga störningar i samhällets funktionalitet, bestående misstro mot flera samhällsinstitutioner och förändrat beteende, mycket allvarliga skador på egendom och miljö
5	Katastrofala	Katastrofala direkta eller mycket stora indirekta hälsoeffekter, extrema störningar i samhällets funktionalitet, grundmurad misstro mot samhällsinstitutioner och allmän instabilitet, katastrofala skador på egendom och miljö

¹⁷ MSB – statistikdatabasen IDA

Riskvärdering

5.1.1. Elbortfall (Länsstyrelsens egna lokaler)
5.1.2. Personalbrist
5.1.3. Informationssäkerhet
5.2.1. Elbortfall i länet
5.2.2. Störningar i elektroniska kommunikationer
5.2.3a. Pandemi
5.2.3b. Epizooti
5.2.4. Klimatförändringar/ Klimatrelaterade risker
5.2.5. Värmebölja

5.2.6. Naturolyckor (Stormar etc)
5.2.6a. Översvämning av vattendrag
5.2.6b. Ras och skred
5.2.7. Dammbrott
5.2.8. Gruvrisker
5.2.9. Störningar i drivmedelsförsörjningen
5.2.10. Störningar i transporter /transportolyckor
5.2.11. Informationssäkerhet
5.2.12. Social oro

6 Indikatorer för bedömning av statliga myndigheters generella krisberedskap

Syftet med en bedömning av de statliga myndigheternas generella krisberedskap är att få en övergripande bild av de förutsättningar myndigheterna har att förebygga och hantera kriser oavsett händelse.

6.1 Ledning

Riskhantering

1. Ledningen har fattat beslut om hur arbetet med risk- och sårbarhetsanalys ska bedrivas.

Motivering:	Ja ☒	Nej ☐
-------------	---	---------------------------------

2. Samtliga delar av myndighetens verksamhet beaktas och vid behov involveras i arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser.

Motivering:	Ja ☐	Nej ☒
Under året har inget aktivt arbete på myndigheten genomförts. Planering för detta finns dock och är beslutad sedan tidigare.		

3. Redovisningen av risk- och sårbarhetsanalysen fastställs av myndighetens ledning.

Motivering: Landshövding eller länsråd fastställer risk- och sårbarhetsanalysen på länsstyrelsen.	Ja ☒	Nej ☐
---	---	---------------------------------

4. Risk- och sårbarhetsanalysen används som underlag vid planering och beslut om åtgärder för att stärka myndighetens krisberedskap.

Exempel: myndigheten beslutar hur de risker som identifierats i risk och sårbarhetsanalysen ska hanteras.

Motivering:	Ja ☒	Nej ☐
Myndigheten prioriterar och beslutar hur de risker som identifierats i risk och sårbarhetsanalysen ska hanteras		

5. Relevanta delar av redovisningen från risk- och sårbarhetsanalysen görs tillgänglig för

- beslutsfattare och anställda inom myndigheten, Ja ☒ Nej ☐

- berörda aktörer inom ansvarsområdet. Ja ☒ Nej ☐

Motivering:	Ja ☒	Nej ☐
-------------	---	---------------------------------

Länsstyrelsens risk- och sårbarhetsanalys görs tillgänglig för alla anställda och kan på begäran lämnas ut av diariefunktionen. Viss information finnas även på länsstyrelsens intranät.		
---	--	--

6. Det finns en övad och utbildad Tjänsteman i Beredskap (TiB) som har beredskap dygnet runt alla dagar på året.

Motivering: Det finns åtta utbildade TiBar som har beredskap en vecka i taget.	Ja ☒	Nej ☐
---	---	---------------------------------

7. Myndigheten bedriver omvärldsbevakning i syfte att tidigt kunna identifiera och varna för kriser.

Motivering: TiB har en omvärldsbevakande roll och följer läget genom att uppdatera och följa händelseutvecklingen på daglig basis. Alla TiB:ar och medarbetare på länsstyrelsens funktion för samhällsskydd och beredskap äger en inloggning till WIS för att i ett tidigt skede kunna få information och dela lägesbild. Sedan april 2016 genomförs veckovisa omvärldsbevakningsmöten med aktörerna i U-Sam.	Ja ☒	Nej ☐
--	---	---------------------------------

6.2 Planering

8. Myndigheten har en fastställd plan för hur de ska hantera kriser som beskriver

- hur myndigheten ska organisera sig under

en kris (krishanteringsorganisation),

Ja ☒ Nej ☐

- hur myndighetens krishanteringsorganisation

leder, samordnar, samverkar samt säkerställer

samband för att hantera en kris,

Ja ☒ Nej ☐

- vilka lokaler för ledning och samverkan

som disponeras vid en kris.

Ja ☒ Nej ☐

Motivering:	Ja	Nej
Krishanteringsplan och kriskommunikationsplan som är fastställd av myndighetens ledning. Planen fastställdes 2015.	☒	☐

9. Myndighetens planering för att förebygga risker och sårbarheter samt plan för att hantera kriser är framtagen i samverkan med andra aktörer, såväl offentliga som privata.

Motivering:	Ja	Nej
Det finns behov av att utöka samverkan med de privata aktörerna. Det finns även behov av att göra en intern plan gällande skydd av Länsstyrelsens fastighet med berörda.	☐	☒

10. Det finns dokumenterade rutiner för att aktivera krishanteringsorganisationen.

Motivering:	Ja	Nej
Länsstyrelsens TiB är alltid första ingång för kontakt med eller för att aktivera krishanteringsorganisationen. Detta är tydligt utskrivet i länsstyrelsens krishanteringsplan. Under 2016 har en checklista i "kontokortsformat" med vilka initiala åtgärder som ska vidtas producerats och spridits till TiBarna.	☒	☐

11. Det finns en beslutsordning och mandat för krishanteringsorganisationen.

Motivering:	Ja	Nej
Detta är tydliggjort i länsstyrelsens krishanteringsplan.	☒	☐

12. Inom krishanteringsorganisationen finns möjlighet att bedriva

- operativ ledning	Ja ☒	Nej ☐
- samverkan	Ja ☒	Nej ☐
- omvärldsbevakning	Ja ☒	Nej ☐
- framtagande av lägesbild	Ja ☒	Nej ☐
- kriskommunikation	Ja ☒	Nej ☐
- analys av händelseutvecklingen av en händelse på kort och lång sikt	Ja ☒	Nej ☐

Motivering:	Ja	Nej
Krishanteringsplanen beskriver alla ovan angivna delar i strukturen för organisation.	☐	☐

13. Det finns rutiner och planer för att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter som myndigheten bedriver eller ansvarar för.

Exempelvis kontinuitetsplaner. De samhällsviktiga verksamheter som myndigheten bedriver eller ansvarar för ska vara beskrivna inom risk och sårbarhetsanalysen.

Motivering:	Ja	Nej
Till Länsstyrelsens ledningsplats finns det reservel och möjlighet att bedriva samhällsviktiga verksamheter som till exempel: valarbete, GIS, informationssamordning, krishantering och personalförsörjning. Det finns dock viss begränsning att verka i den skyddade ledningsplatsen på grund av dess storlek. Det saknas rutiner för personalförsörjning på lång sikt, men den löses i en uppkommen situation. Det visade inte minst hanteringen av skogsbranden och hanteringen av flyktingströmmarna hösten 2015. Det pågår ett länsstyrelsegemensamt projekt via LST IT kring kontinuitetshantering som i förlängningen kommer leda till ökad robusthet och planering.	☒	☐

14. Planen för hantering av kriser och planerna för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet kontrolleras minst en gång per år och revideras vid behov.

Motivering:	Ja	Nej
I planen finns en skrivning om att den ska ses över årligen och revideras vid behov. Planen har inte setts över under 2016 men kommer ses över under 2017.	☒	☐

6.3 Samverkan

15. Myndigheten har tagit initiativ till att aktörer inom ansvarsområdet samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet inför hanteringen av kriser.

Motivering:	Ja	Nej
Ny överenskommelse för U-Sam har arbetats fram under 2016. Den ska skivas under innan året är slut. Överenskommelsen behandlar samverkan och samordning i före- under- och efterskedet. Vissa rutiner finns redan och är inget nytt utan har funnits sedan många år tillbaka.	☒	☐

16. Myndigheten har fastställda rutiner för att upprätta och förmedla en samlad lägesbild inom myndighetens ansvarsområde avseende kriser.

Motivering:	Ja	Nej
Genom U-Sam får alla aktörer delge sin lägesbild som ligger till grund för Länsstyrelsens regionala lägesbild.	☒	☐
Utvecklingsarbete kring mallar för lägesbild pågår. Under de händelser som har föranlett hantering från Länsstyrelsens sida		

har Länsstyrelsen både hämtat in och förmedlat lägesbilder i WIS.		
---	--	--

17. Myndigheten har fastställda rutiner för deltagande i samverkanskonferenser.

Motivering:	Ja	Nej
Omvärldsbevakningsmöten med U-Sam veckovis via Rakel.	☒	☐
MSB:s samverkanskonferenser deltar Länsstyrelsen i med representanter från TiB eller funktionen samhällsskydd och beredskap.		
Det finns fastställda rutiner/ dagordningar för samverkanskonferenser både före och vid en samhällsstörning.		

18. Myndigheten har fastställda rutiner för att information till allmänheten vid en kris samordnas.

Motivering:	Ja	Nej
Myndigheten har en kriskommunikationsplan för att hantera kriser inom myndighetens ansvarsområde. Till denna plan har det utarbetats checklistor, rollkort och annat som hjälper myndigheten att snabbt hantera information själv eller med hjälp av krisinformatörsnätverket.	☒	☐

6.4 Kommunikation

19. Det finns informationskanaler för att ta emot och dela information vid kriser.

- internt inom myndigheten Ja ☒ Nej ☐
- till andra krisberedskapsaktörer Ja ☒ Nej ☐
- till allmänheten Ja ☒ Nej ☐

Exempelvis genom WIS, Rakel, sociala medier, webbsidor, VMA, informationsnumret 113 13 eller motsvarande.

Motivering:	Ja	Nej
Internt inom myndigheten används främst intranätet för delning av information.	☒	☐
Externt används WIS, Rakel, sociala medier, webbsidor, VMA, informationsnumret 113 13, P4.		

20. Det finns alternativa lösningar för att upprätthålla myndighetens prioriterade kommunikation.

- inom myndigheten Ja ☒ Nej ☐

- gentemot andra krisberedskapsaktörer Ja ☒ Nej ☐
- till allmänheten vid inträffad händelse Ja ☒ Nej ☐

Exempelvis alternativa lösningar för IT-, tele- och radiosystem.

Motivering:	Ja	Nej
-Inom myndigheten och mellan krisberedskapsaktörerna finns kunskap och förmåga att använda Rakel och DMO-talgrupper om telefon, internet och RAKEL-nätet (DMO-läge) skulle vara ur funktion.	☒	☐
Myndigheten har tillgång till skyddad kommunikation via FTN, kryptofax och kryptotelefon.		
Till allmänheten är en alternativ lösning att använda VMA-förfarandet om ordinarie kommunikationsvägar är utslagna.		

6.5 Informationssäkerhet

21. Myndigheten hanterar information säkert.

Systematiskt säkerhetsarbete bedrivs i enlighet med MSB:s föreskrifter (MSBFS 2009:10) om statliga myndigheters informationssäkerhet.

Ja ☐ Nej ☒

- Myndigheten har rutiner för att identifiera och hantera kritiska beroenden till system och tjänster för informationshantering som är av central betydelse för myndighetens verksamhet.

Ja ☐ Nej ☒

Motivering:	Ja	Nej
Översyn och upprättande av styrdokument har påbörjats och bedöms kunna slutföras under 2017.	☐	☐
Ansvarsförhållanden måste klargöras mellan LST IT och Länsstyrelsen Västmanland.		
Det finns en rutin för IT-incidentrapportering som är beslutad av länsledningen och den är kommunicerad och tillgänglig för medarbetarna via intranätet.		

22. Myndigheten ställer krav på informationssäkerhet när informationshantering upphandlas av en extern leverantör.

Motivering:	Ja	Nej
Insikten om vikten av informationssäkerhet har dock ökat på myndigheten sedan 2015. Analys ska genomföras av vilka system/vilken informationshantering som omfattas.	☐	☒

6.6 Kompetens

Utbildning

23. Personalen i krishanteringsorganisationen har utbildning och kännedom om sin och myndighetens roll och ansvar vid en kris.

Motivering: Utbildning genomfördes under juni 2015 och september 2015. TiB har fått erforderlig utbildning för sin roll.	Ja ☒	Nej ☐
--	---	---------------------------------

24. Personalen i krishanteringsorganisation har kännedom om andra relevanta aktörers roller och ansvar vid kriser.

Motivering: Delvis. Vissa grupperingar, såsom TiB, länsledning och ledningsgrupp, jurister är väl insatta. Erfarenheter från faktiska samhällsstörningar har också ökat kunskapen. Utbildningsinsatser kommer att genomföras inför Aurora 2017.	Ja ☒	Nej ☐
---	---	---------------------------------

6.7 Övning

25. Det finns en utbildnings- och övningsplan för mandatperioden som efterföljs.

Motivering: En utbildnings och övningsplan är under framtagande och kommer att beslutas under 2017.	Ja ☐	Nej ☒
--	--------------------------------	--

26. Har myndighetens ledning övats under det gångna året?

Motivering: Ej övat men dåvarande ledning prövades skarpt i och med flyktingsituationen hösten 2015. Sedan januari 2016 har Länsstyrelsen både ny landshövding och nytt länsråd som inte har övats i sina roller på Länsstyrelsen.	Ja ☒	Nej ☐
---	---	---------------------------------

27. Har krishanteringsorganisationen övats under det gångna året?

Motivering: Ej övat men prövats skarpt i och med flyktingsituationen hösten 2015.	Ja ☒	Nej ☐
--	---	---------------------------------

28. Har myndigheten under det gångna året deltagit i planering, genomförande eller utvärdering av samverkansövning på lokal, regional och/eller nationell nivå?

Exempelvis övas rutiner för samlad lägesbild, deltagande i samverkanskonferenser och samordning av information till allmänheten vid en kris.

Motivering:	Ja	Nej
Länsstyrelsen har deltagit i planering och genomförande av stabsledningsövning Geltic Bear på ledningsregementet i Enköping.	☒	☐
Länsstyrelsen deltar i övningsplaneringen kring Aurora.		
Länsstyrelsen har deltagit i Lantmäteriets KRIS/GIS-övning hösten 2016.		
Länsstyrelsen deltar löpande i de samverkansövningar i RAKEL som Västerås stad genomför kvartalsvis.		

29. Har myndigheten utvärderat de övningar som genomförts under det gångna året?

För att svara ja krävs att både styrkor och svagheter hos myndighetens egen krisberedskap har utvärderats. Vidare ska myndighetens förmåga att samverka med andra aktörer ha utvärderats.

Motivering:	Ja	Nej
Vi har deltagit i utvärderingar för de Försvarsmaktsövningar som vi deltagit i både internt och tillsammans med andra övade aktörer. Hanteringen av flyktingsituationen har utvärderats	☒	☐

30. Myndigheten har rutiner för att ta till vara erfarenheter från inträffade händelser och övningar.

Motivering:	Ja	Nej
Det finns ingen nedskriven rutin men görs ändå efter inträffade händelser.	☒	☐

6.8 Resurser

31. Myndigheten har en behovsanalys av vilka materiella och personella resurser som krävs för att hantera kriser.

Motivering:	Ja	Nej
Det finns ingen behovsanalys av vilka resurser som krävs. Det är också lite avgörande vilken typ av kris det är.	☐	☒
Flyktingsituationen hösten 2015 gjorde att personella resurser som inte med automatik fanns med i krishanteringsplanen fick agera och delta i arbetet. Under 2014-2015 genomfördes ett projekt i länet som syftade till att hitta rutiner för att inventera förstärkningsresurser så mallar för detta finns.		
Ett behov är dock tillgång till fler RAKEL-apparater.		

32. Myndigheten har uppdaterad/aktuell dokumentation rörande vilka interna materiella och personella resurser som finns att tillgå vid en kris.

Exempelvis mobil reservkraft, pumpar, sandsäckar.

Motivering: Delvis Myndigheten materiella resurser såsom båtar, en snöskoter, fyrhjulingar, motorsågar, brandslang, provtagningsutrustning, m.m. som till vardags används i verksamheten men som skulle kunna användas för att hantera kriser. Det finns dock ingen samlad förteckning över dessa resurser. Myndigheten har via sin personalfunktion uppdaterad dokumentation om personella resurser och kompetenser som kan behövas för att hantera kriser.	Ja ☐	Nej ☒
--	--------------------------------	--

33. Det finns rutiner för att genomföra underhåll och kontrollera funktionalitet på de materiella resurserna som endast används vid kriser.

Motivering: Reservkraften till myndigheten underhålls och funktionstestas årligen. RAKEL används varje vecka vid de veckovisa omvärldsbevakningskonferenserna.	Ja ☒	Nej ☐
--	---	---------------------------------

34. Det finns avtal och/eller överenskommelser med externa aktörer om förstärkningsresurser vid kriser.

Motivering: Efter att projekt RSA förstärkningsresurser är utfört och behovsanalyser är framtagna samt att kartläggningen över tillgängliga resurser är klar finns det förutsättningar för avtalsskrivning, främst på kommunal nivå.	Ja ☐	Nej ☒
---	--------------------------------	--

35. Det finns rutiner för att begära och ta emot förstärkningsresurser (materiella och personella) från externa aktörer (lokala/regionala/nationella/internationella) i samband med kriser.

Motivering: Delvis. Vi rättar oss efter den nationella vägledning som MSB tagit fram. TiB har vetskap om hur man begär hjälp i samband med kriser	Ja ☐	Nej ☒
---	--------------------------------	--

36. Lokalerna till krishanteringsorganisationen är utrustade och testade avseende åtminstone

- elförsörjning, med möjlighet till reservkraftsförsörjning,
till lokaler, arbetsplatser och tekniska system med en
uthållighet om minst en vecka,

Ja ☒ Nej ☐

- it-försörjning, Ja ☒ Nej ☐
- tekniska system för kommunikation och samlad lägesbild (t.ex. Rakel och WIS), Ja ☒ Nej ☐
- tillgång till vatten för hantering av mat, dryck och hygien som medger uthållighet om minst en vecka. Ja ☒ Nej ☐

Motivering:	Ja	Nej
Det finns möjlighet under förutsättning av vatten finna att tillgå. Annars blir det svårt att upprätthålla hygien och vattentillgång.	☒	☐

37. -Det finns utpekad alternativ lokalisering för krishanteringsorganisationen.

Ja ☒ Nej ☐

Motivering:	Ja	Nej
Alternativ ledningsplats finns i skyddat utrymme. Det finns dock ingen utpekad alternativ ledningsplats utanför länsstyrelsehuset men olika alternativ undersöks.	☒	☐

7 Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom länsstyrelsen och dess geografiska område.

7.1 Länsstyrelsens interna förmåga

Länsstyrelsens interna förmåga beror av tillgången på el, personal och tekniska system. Det finns viss möjlighet att jobba externt (utanför huset) eller kunna genomföra arbete utan tekniska hjälpmedel, men den är begränsad. Tillgång till internet, sociala medier, telefoni och e-postsystem är väsentliga för att hantera kommunikation vid en samhällsstörning. Vid personalbortfall kan eventuell samverkan ske med annan länsstyrelse för att kunna upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten om så skulle behövas. I övrigt kommer en omprioritering av arbetsuppgifter att ske för den personal som är i tjänst.

Länsstyrelsens krishanteringsorganisation genomgick en omstrukturering under våren 2015.

Skogsbranden 2014 testade på ett omfattande sätt Länsstyrelsens krishanteringsförmåga. Länsstyrelsen i Västmanlands bedömning är att en liten organisation har mycket svårt att hantera en händelse av den här storleken. Flertalet länsstyrelser från övriga landet deltog i arbetet. Även efter avslutande av insatsen kräver händelsen utökade resurser, såväl personellt, materiellt som ekonomiskt. De utredningar och utvärderingar som genomfördes under 2014 och 2015 pekar på att en snabb uppstart och prioriteringar av resurser till en krishanteringsorganisation är avgörande för hur lyckad hanteringen av händelsen blir.

Styrdokument och planer revideras löpande med fokus på att klara en händelse bättre utifrån de erfarenheter som skaffades under skogsbranden.

Flyktingsituationen 2015 innebar också påverkan på ordinarie organisation. En sårbarhet är uthålligheten och bristen på nyckelkompetenser i ett utdraget läge. Det gäller att hålla en god personalplanering för att kunna ha kontinuitet och uthållighet.

7.2 Identifierade sårbarheter för det geografiska området

För de kommunala verksamheterna är beroendet av fungerande elförsörjning, elektroniska kommunikationer och telekommunikationer, dricksvatten, betalsystem och fungerande leveranser av stor vikt. Slås något av det ut så kan konsekvenserna bli stora.

Något som flera kommuner lyfter fram i sina RSA:er gällande sårbarheten i den egna organisationen är bristen på resurser, främst personella, samt frånvaro av nyckelpersoner. De flesta kommuner har avtal med FRG (Frivilliga resursgrupper) som gör att man kan klara vissa åtaganden i händelse av en samhällsstörning.

Alla kommuner har reservkraft, antingen mobil eller stationär till viktiga verksamheter i kommunen, både till ledningsfunktioner och till verksamheter såsom äldreboenden, kök etc. Flera kommuner lyfter dock att man behöver tillgång till mer reservkraft.

Störningar i elektroniska kommunikationer är allvarliga. Tillgång till internet, sociala medier, telefoni och e-postsystem är väsentliga för att hantera en

samhällsstörning. Många kommunala verksamheter är beroende av mobiltelefoni och har inga reservsystem. Västerås stad har dock många RAKEL-mobiler i sin organisation. De används som sambandsmedel både i vardagen och vid samhällsstörningar och en utökning av RAKEL-användarkretsen pågår. I övrigt har kommunerna begränsad tillgång till RAKEL och endast ett fåtal personer i varje kommun kan handha RAKEL.

Erfarenheterna efter skogsbranden pekar på att RAKEL inte på ett fullgott sätt bidrar till att öka förmågan. Framför allt är nationell samverkan problematisk gällande RAKEL, då aktörerna nationellt inte har programmeringsunderlag som främjar nationell samverkan.

Antagande av en regional sambandsanalys som i större utsträckning klargör samverkan via Rakel, och nationella talgrupper som har tillkommit för alla aktörer kommer på sikt att öka förmågan ytterligare. Dock finns inga riktlinjer för detta och det kommer ta tid innan alla aktörer har uppdaterat sitt programmeringsunderlag.

Transportberoende och drivmedel är också en identifierad sårbarhet i länet. Samhällsviktiga verksamheter är beroende av transporter och störningar i dessa kan innebära brist på varor och livsnödvändiga läkemedel och livsmedel. Varken matvarubutiker eller kommunala verksamheter har lager idag, utan allt bygger på "Just in Time". Beroendet av en fungerande drivmedelsförsörjning är stort och därmed är också sårbarheten vid en störning stor.

Kommunerna anser själva att en brist är avsaknad av kontinuitetsplaner på verksamhetsnivå som säkerställer att det finns dokumenterade rutiner och planer för hur man ska agera vid inträffad samhällsstörning.

Informationssäkerhetsarbetet behöver utvecklas gällande systematik och upprättande av policydokument och riktlinjer.

Flera kommuner lyfter upp att en brist kan vara att man behöver utveckla förmågan till ledning och samverkan inom egen organisation och med andra. Det var även något som utvärderingarna efter skogsbranden lyfte upp som ett förbättringsområde. Samtliga kommuner och Länsstyrelsen har utbildat personal i stabs- och ledningsmetodik sedan 2014, men det återstår arbete.

Många kommuner lyfter också upp att man har brister inom övning och utbildning. Det pågår en stor utbildningsverksamhet i länet och förhoppningsvis kommer bristen att vara avhjälpt inom ett par år.

I skrivande stund saknar flera kommuner antagna krishanteringsplaner. Alla kommuner utom en kommer dock att ha antagna planer innan årsskiftet. Gamla planer finns, men de uppfyller inte kraven på innehåll enligt nya kommunöverenskommelsen. Hanteringen av flyktingsituationen visar dock att förmågan hos kommunerna att hantera en större samhällsstörning finns och att förmågan har utvecklats sedan skogsbranden 2014.

Sammanfattning: Länets identifierade risker och bedömd förmåga.

RISK		FÖRMÅGA	Utveckling sedan föregående års bedömning
5.2.1. Elbortfall i länet		I huvudsak god, men har vissa brister	
5.2.2. Störningar i elektroniska kommunikationer		I huvudsak god, men har vissa brister	
5.2.3 Smittor	5.2.3a.Pandemi	God	
	5.2.3b Epizooti	God	
5.2.4. Klimatförändringar/ Klimatrelaterade risker		Underlag för bedömning saknas	
5.2.5. Värmebölja		Underlag för bedömning saknas	
5.2.6. Naturolyckor (Stormar etc.)		I huvudsak god, men har vissa brister	
5.2.6a. Översvämning av vattendrag		I huvudsak god, men har vissa brister	
5.2.6b Ras och skred		I huvudsak god, men har vissa brister	
5.2.7. Dammbrott		God	
5.2.8. Gruvrisker		Underlag för bedömning saknas	
5.2.9. Störningar i drivmedelsförsörjningen		Underlag finns, men är otillräckligt för bedömning	
5.2.10. Störningar i transporter /transportolyckor	Transportolyckor	God förmåga	
	Störningar i transporter	Underlag för bedömning saknas	
5.2.11. Informationssäkerhet		Underlag för bedömning saknas	
5.2.12. Social oro		Det finns viss förmåga, men den är bristfällig	
Nivå	Beskrivning av förmåga		
1	Förmågan är god		
2	Förmågan är i huvudsak god, men har vissa brister		
3	Det finns en förmåga, men den är bristfällig		
4	Det finns ingen eller mycket bristfällig förmåga		

8 Genomförda, pågående och planerade åtgärder sedan föregående rapportering

I förra årets risk- och sårbarhetsanalys identifierades följande förbättringsområden:

- Kontinuitetsplanering
- Bränsleförsörjning
- Social oro
- Höjd beredskap/Civilt försvar
- Oljeskydd

Förutom ovan har följande utvecklingsarbeten bedrivits i länet

- Ny överenskommelse för hur samverkan ska ske i länet före, under och efter en samhällsstörning på regional nivå och implementering av Gemensamma grunder på lokal nivå.
- Utveckla kriskommunikationsförmågan

De områden som förra året identifierades som förbättringsområden, men där nu Länsstyrelsen ser att det har genomförts både analyser och åtgärder i kommunerna och inlämnade RSA:er är ”farligt gods”, ”skyfall”, ”värmebölja” och ”sociala risker. Gällande punkten ”Utvecklad metod för länsgemensamma risk- och sårbarhetsanalyser” är den inte aktuell längre, utan måste tas ett steg längre.

8.1 Kontinuitetsplanering

Det har inte bedrivits något länsgemensamt arbete kring kontinuitetsplanering men i kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser framgår att de flesta har ett tänk kring kontinuitetsplanering i de verksamheter som utpekats som samhällsviktiga. En utmaning är dock t.ex. att hitta fungerande reservsystem/ planering för externa kritiska beroenden såsom IT, livsmedelshantering etc. vid ett längre avbrott.

Genom Styrelseprojektet, liksom i arbetet med influensan A(H1N1), har Länsstyrelsen identifierat ett behov av att undersöka hur den offentliga sektorn, d.v.s. Länsstyrelsen, landstinget och kommunerna, kan arbeta med kontinuitetsplanering och därefter, om möjligt, integrera detta med risk- och sårbarhetsanalyser. Länsstyrelsen ser att ett sådant arbete skulle underlätta samverkan med de privata samhällsviktiga verksamheterna i länet, som till stor del redan arbetar med kontinuitetsplanering.

Under 2017 kommer Länsstyrelsen och länet att genomföra beroendeanalyser utifrån det koncept som samverkansområde Transporter (SOTP) erbjuder. Datum är inte bestämt, men planering pågår.

8.2 Social oro

Projektet kring Social oro som Länsstyrelsen drev avslutades vid årsskiftet 2015/16. Flera kommuner har sedan dess antagit handlingsplaner för våldsbejakande extremism och frågan kring social oro tas upp vid både lokala BRÅ och läns-BRÅ om behov finns. Flera kommuner har utbildat och även övat skolpersonal under temat ”Väpnat våld i skolmiljö”. En kommun kommer, i

samarbete med polisen, att erbjuda ytterligare övningar under 2017 till skolorna i den kommunen.

Under året har det även förekommit tendenser till social oro i länet i flera kommuner. Upprinnelsen har varit motsättningar mellan olika grupper i samhället och det har förekommit ett stort antal bilbränder. Även politiker har blivit hotade när de meddelat ståndpunkter i frågor som uppfattas negativt av vissa individer/grupper.

8.3 Höjd beredskap

Under året har det bedrivits ett stort arbete kring höjd beredskap och civilt försvar i länet.

En första redovisning av planeringsläget kring civilt försvar redovisades för regeringen och MSB den 10 juni i år. Några av de aktiviteter som Länsstyrelsen genomfört i Västmanlands län under 2015 och 2016 är följande:

- Kunskapshöjande aktiviteter för kommunerna.
- Rapportering på länens beredskapssamordnarträffar/U-Sam-möten
- Samverkan med Militärregion Mitt
- Deltagande i Arbetsgruppen Civilt Försvar inom Samverkansområde geografiskt områdesansvar (AG SOGO CF) (Alla lst ingår)
- Deltagande i Försvarsmaktens övningar, bl.a. Dagny 2015 och Geltic Bear 2016. I Geltic Bear deltog representanter från fyra av länets kommuner i motspelet.
- Dialog med försvarsutskottet
- Samverkansmöten inför nyupprättande av MilitärGeografiskt Verk, MGW. Ett första underlag är inlämnat.
- Interna utbildningar
- Planering pågår inför deltagande i Aurora 2017 och även Geltic Bear 2017.

Årets regionala krishanteringsråd som äger rum i december har tema ”Totalförsvar”. Till rådet är bl.a. högsta politiker/beslutsfattare/ från cirka 100 organisationer som verkar i länet inbjudna (totalt cirka 125 personer).

Länsstyrelsen ser ett behov av fortsatt utveckling av regional förmåga att stödja Försvarsmakten vid höjd beredskap, stärkande av länsstyrelsens roll som högsta civila totalförsvarsmyndighet, samt skydd av civilbefolkning och samhällsviktig verksamhet. Det finns också ett behov av att på nationell nivå, se över flera av de lagar och förordningar som träder i kraft vid höjd beredskap.

8.3.1 Fördjupad resursinventering

Försvarsmakten har idag ett större behov av resurser från det civila samhället än vad man tidigare haft. Dessa resurser finns inom såväl statlig som lokal och privat sektor. Länsstyrelsen avser därför fortsätta att arbeta med den regionala resursinventeringen. Inventeringen ligger till grund för samhällets möjlighet att ge stöd till Försvarsmakten. MSB har i rapporten ”Så ska det civila försvaret utvecklas och stärkas”, beskrivit att det huvudsakliga stödet till Försvarsmakten

omfattar områdena transport och logistik, livsmedelsförsörjning, drivmedel, elektricitet, och telekommunikation samt tillgång till sjukvårdsresurser.

8.3.2 Kunskapsuppbyggnad

MSB visade i en studie 2015 att svenskarna är dåligt förberedda för krissituationer. En utbildningsinsats hos civilbefolkningen leder till bättre förmåga att klara av påfrestningar.

Ett robust psykologiskt försvar bygger på civila strukturer och att befolkningen har en god kunskap om, och beredskap för olika typer av krissituationer. Som högsta civila totalförsvarsmyndighet har Länsstyrelsen ett ansvar att utveckla en förmåga inom psykologiskt försvar inom länet.

Kunskapen i samhället om civilt försvar är generellt sett fortfarande låg. Det är viktigt att bygga vidare på denna ökade kunskapsnivå genom fortsatt kunskapsuppbyggnad, samt implementering och spridning av dessa kunskaper. Kunskapen om de juridiska aspekterna av höjd beredskap måste vidare kartläggas och kommuniceras.

Under 2017 kommer Länsstyrelsen i Västmanland och kommunerna att delta i den nationella "Krisberedskapsveckan" som äger rum v. 19. Fokus ska ligga på vad människor själva kan göra och bidra med vid allvarliga samhällsstörningar. Tanken med krisberedskapsveckan är att framför allt för kommunerna, men även andra aktörer, att kommunicera och väcka engagemang hos invånarna för vår gemensamma säkerhet och beredskap. Det är MSB som är drivande för krisberedskapsveckan.

Många kommuner har också efterlyst hjälp med att utveckla sin riskkommunikation och öka människors möjligheter att hantera svåra påfrestningar på samhället. Vilka aktiviteter som kommer att genomföras i länet planeras för närvarande.

8.3.3 Övningar och spel inom civilt försvar

Såväl Försvarsmakten som civila aktörer har under senare år övat inom ramen för krisberedskap. Behovet av att samverkansöva civilt-militärt har i samband med det skärpta säkerhetspolitiska läget ökat. För att effektivt samverkansöva är det viktigt att civila aktörer deltar tidigt i planeringsprocessen vid utvecklande av övningar och att civil-militära övningar genomförs där de civila aktörerna övas. Övningarna bör också i större utsträckning fokusera på höjd beredskap/krig än tidigare.

Länsstyrelsen avser att delta i både Geltic Bear 2017 och försvarsmaktsövning Aurora. I Geltic Bear kommer även kommunrepresentanter att delta. I Aurora kommer även kommunerna och eventuellt även andra aktörer i länet att delta. Länsstyrelsen ser också Aurora som ett sätt att öva den nya strukturen för samverkan i länet.

8.4 Oljeskydd

Arbetet kring oljeskyddsplanering pågår fortfarande i kommunerna i Södermanland och Västmanland som har Mälarkust. Kommunerna i länet som inte redan har en antagen plan för oljeskydd kommer att anta dessa under 2016. Arbetet görs till viss del gemensamt för att ha samma struktur och upplägg på planerna för att det vid en skarp händelse ska vara enklare för alla inblandade.

Länsstyrelsen har även via Vattenmyndigheten, och i samverkan med Södermanlands, Uppsala och Stockholms län, drivit ett projekt för att uppdatera Mälarenregionens del av den Digitala Miljöatlasen. Digitala Miljöatlasen är en länsgemensam webbtjänst där syftet är att öka kommunernas, länsstyrelsens och kustbevakningens förmåga att effektivt och på ett för miljön skonsamt sätt genomföra räddnings- och saneringsinsatser i samband med ett oljeutsläpp i Mälaren. Den färdigställda miljöatlasen ska utgöra ett underlag för vilka områden som är skyddsvärda och vilka saneringsmetoder som kan vara lämpliga. Atlasen för Västmanlands del är i stora delar uppdaterad, men visst arbete återstår. Förhoppningen är att kvalitetssäkra underlaget under första delen av 2017.

8.5 Ny överenskommelse för hur samverkan ska ske i länet före, under och efter en samhällsstörning på regional nivå och implementering av Gemensamma grunder på lokal nivå

Under året har Länsstyrelsen inte prioriterat att genomföra utbildnings- och övningsverksamhet mer än i mindre utsträckning. Däremot har myndigheten deltagit vid förfrågningar från kommuner och andra där de velat ha Länsstyrelsens kompetens. Förutom försvarsmaktsövningarna som nämns i kap 8.3 har Länsstyrelsen hållit i en RAKEL-utbildning i en kommun, deltagit i RAKEL-övningar som andra kommuner genomfört, samt deltagit i Lantmäteriets övning hösten 2016.

Den grupp som har prioriterats att få utbildning är länets krisinformatörsnätverk.

Resurser har istället använts för att hantera flyktingsituationen även under första halvåret 2016. Länsstyrelsen har också prioriterat att ta fram en ny överenskommelse för samverkan i länet, före, under och efter en samhällsstörning (den s.k. U-sam-överenskommelsen). Överenskommelsen kommer att skrivas under av samtliga parter¹⁸ i december 2016. Därefter tillsätts styrgrupp, arbetsgrupper och nätverk. Mallar för t.ex. lägesbildsinhämtning, genomförande av samverkanskonferenser, rollkort för olika funktioner i en ISF¹⁹/ISF Stöd-funktion m.m. är under framtagande.

En aktörsgemensam utbildnings- och övningsplan för länet (parterna i överenskommelsen) för åren 2017-2018 är under framtagande och förväntas antas innan året är slut.

Sedan mitten av april genomförs veckovisa omvärldsbevakningskonferenser med U-sam via RAKEL. Syftet med dem är både att rapportera om inträffade händelser föregående vecka och utföra en omvärldsspaning inför kommande vecka. Även eventuella samverkansbehov och informationssamverkansbehov lyfts vid dessa möten.

Kommunerna i länet har i stor omfattning börjat införa begreppen i Gemensamma grunder i sina krishanteringsplaner. Kommunerna och Länsstyrelsen genomförde,

¹⁸ Parterna i överenskommelsen är kommunerna i länet, Landstinget, Polismyndigheten, Sveriges Radio P4 Västmanland, SOS Alarm, räddningstjänstförbunden, Försvarsmakten och Länsstyrelsen.

¹⁹ ISF= Inriktnings- och samordningsfunktion= en grupp representanter för flera aktörer som har till uppgift att träffa överenskommelser om aktörsgemensam inriktning och samordning av åtgärder.

med stöd av MSB, en utbildningsdag kring implementering av Gemensamma grunder på lokal nivå under våren 2016.

Åtgärderna och strukturen ovan (inklusive framtagande av mallar, riktlinjer etc. för arbetet i överenskommelsen) kommer att innebära att den samlade krisberedskapsförmågan för länet höjs.

Länsstyrelsens TiB samt funktionen för Samhällsskydd och beredskap bedriver dagligen omvärldsbevakning. Detta bidrar till möjligheten att snabbt upptäcka risker och hot. Sedan 1 april 2016 genomförs länsgemensamma omvärldsbevakningsmöten ”vakthundsmöten” varje vecka istället för månadsvis. Det ger också möjlighet till proaktivitet och åtgärder.

8.6 Utveckla kriskommunikationsförmågan

Ett regionalt krisinformatörsnätverk bildades 2009 på initiativ av Länsstyrelsen. I nätverket deltar informatörer från respektive kommun i länet, samt representanter från landstinget, länsstyrelsen, polisen, Trafikverket, ett räddningsförbund och från Västmanlands kommuner och landsting (VKL). Syftet med nätverket är att utveckla en struktur för informationsdelning och lägesrapportering, vid behov kunna stödja och hjälpa varandra i en krissituation samt att bidra med kompetensutveckling för länets informatörer. Under året har nätverket, genom Länsstyrelsens försorg, inrättat en gemensam samarbetsyta (SharePoint) där varje aktör kan dela planer, mallar etc.

Nätverket har genomfört fyra träffar under året och vid träffarna har kunskapshöjande aktiviteter varit det ledande temat. Vid årets slut kommer nätverket att fått information/utbildning i bl.a.

- 113 13
- Krisinformation.se
- Risk-kommunikation
- VMA
- Krisberedskapsveckan

En utsedd arbetsgrupp ur nätverket tog fram gemensam information under hanteringen av flyktingströmmarna, när sådan behövdes. Nätverket har också använts som ett sätt att sprida information mellan aktörer både inför och vid inträffade händelser.

Det pågår även arbete med att förbättra förmågan till kommunikation via Länsstyrelsernas webbplatser som drivs gemensamt för och av länsstyrelserna.

8.7 Övriga planerade åtgärder

8.7.1 Klimatförändringar

Länsstyrelsen har tagit fram en regional klimatanalys för Västmanlands län. Denna har i stor utsträckning använts i kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser. Det finns planer på att under kommande år genomföra en värmekartläggning. Den skulle kunna vara ett första underlag till att diskutera hantering av stark värme i framför allt tätorterna. Underlaget skulle fungera likt den rapport om skyfall och lågpunktskartering som Länsstyrelsen tog fram 2014.

8.7.2 Inkludering av näringslivet i risk och sårbarhetsarbetet
Länsstyrelsen i Västmanland har under 2014 deltagit i arbetsgruppen inom SOGO (Samverkansområde Geografiskt Områdesansvar) som tagit fram en strategi för arbetet med privat-offentlig samverkan.

Under 2017 planerar Länsstyrelsen att med stöd av Samverkansområde Transporter, SOTP, genomföra beroendeanalyser. Relevanta näringslivsaktörer kommer att bjudas in till workshops och kommer att kunna delta i arbetet.

8.7.3 Intern risk- och sårbarhetsanalys
Länsstyrelsen planerar att uppdatera den interna risk- och sårbarhetsanalysen för myndigheten. Det gäller både identifiering och analys av den samhällsviktiga verksamhet som Länsstyrelsen bedriver och utveckla arbetet kring informationssäkerhet.

8.7.4 Intern krishanteringsorganisation
Länsstyrelsens krishanteringsorganisation har bland annat mot de erfarenheter som erhållits under skogsbranden och andra händelser utvecklat sin förmåga. Länsstyrelsens krishanteringsplan och plan för kriskommunikation antogs i maj 2015. Inför deltagande i Aurora 2017 och andra övningar behöver planerna ses över. Det finns också en planering för att krishanteringsorganisationen ska övas och utbildas inför Aurora.

Länsstyrelsens krishanteringsorganisation var i vissa delar aktiverad under hanteringen av flyktingsituationen hösten 2015.

8.8 Genomförda, pågående och planerade åtgärder i kommunerna

Samtliga kommuner och Landstinget har redovisat risk- och sårbarhetsanalyser till Länsstyrelsen. Under året har Länsstyrelsen även genomfört uppföljningsbesök i samtliga kommuner och vid dessa har kommunerna beskrivit hur RSA:erna har tagits fram och hur resultatet omhändertas. Oftast återfinns åtgärdsförslag i separata bilagor till RSA:erna eller så återfinns åtgärder i styrdokument eller andra dokument (verksamhetsplaner/ motsvarande). Samtliga kommuner har vid kommunbesöken, som Länsstyrelsen genomfört inom ramen för uppföljningen av hur kommunerna uppfyller kraven i Lag (2006:544) om extraordinära händelser och kommunöverenskommelsen, ("LEH-uppföljningen"), visat upp att det finns förvaltningsspecifika eller områdesspecifika risk- och sårbarhetsanalyser som ligger till grund för den övergripande RSA:n.

De flesta kommuner redovisar att de åtgärder som är genomförda, pågår eller är planerade, handlar om att besluta om krisledningsplaner, genomföra utbildnings- och övningsverksamhet, få till interna rutiner gällande samverkan och kommunikation vid samhällsstörning, dvs lägga grunden till att stärka krishanteringsförmågan.

Några kommuner har i de övergripande RSA:erna redovisat att åtgärder behöver göras gällande att trygga vattenförsörjning, tillgång till el, värme och elektroniska kommunikationer och i några fall även ombyggnation av verksamheter för att trygga matförsörjning.

9 Behov av ytterligare åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat.

Länsstyrelsen identifierar att följande områden bör vidareutvecklas;

- Inkludera näringslivet ytterligare
- Totalförsvar
- Bränsleförsörjning

9.1 Inkludera näringslivet

Länsstyrelsen ser att det finns ett behov av förbättrad kontakt med länets näringsliv i syfte att förbättra arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser. Kommunerna har särskilt efterfrågat att Länsstyrelsen hjälper till att få med större el- och IT-leverantörer som verkar inom länet.

Under skogsbranden pågick omfattande privat-offentlig samverkan. Delar av personalen i samverkansstaben kom från näringslivet.

9.2 Totalförsvar

Trots att åtgärder har genomförts, och kommer att genomföras så finns ändå behov av ytterligare åtgärder kopplat till civilt försvar.

Under många år har det endast bedrivits ett begränsat arbete att planera och förbereda civilt försvar. Detta har sin grund i den hotbild och den inriktning för försvaret som följde efter det kalla krigets slut. I praktiken upphörde berörda myndigheters och andra aktörers planering för höjd beredskap eftersom det inte längre fanns något behov.

De resurser som specifikt hade skapats för det civila försvaret under andra världskriget och det kalla kriget fram till åren kring 1990 har blivit inaktuella och kunnat tas ur drift. Vissa resurser, t.ex. livsmedelslagren, har avvecklats. Endast avseende skyddsrummen, drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedia, elförsörjningen och upprätthållande av elektroniska kommunikationer har det även fortsättningsvis genomförts åtgärder för att upprätthålla viss specifik förmåga.

Sedan ett par år tillbaka pågår på uppdrag av regeringen ett arbete med att återuppta en planering för det civila försvaret inom länsstyrelser och centrala myndigheter.

Länsstyrelsen anser dock att planeringsanvisningarna måste konkretiseras ytterligare för att underlätta fortsatt arbete. Även för kommunerna behöver planeringsanvisningar fastställas.

9.3 Transportberoende och bränsleförsörjning

I 2014 års RSA-rapportering framgick att lagrum och ansvarsfrågan skulle utredas med avseende på bränsleförsörjningen. Sedan dess har kommunerna påbörjat inventering av vilka resurser som finns i respektive kommun avseende lagring av bränsle. Detta har skett i samarbete med miljökontor och räddningstjänst då dessa förvaltningar har kunskap om vilka anläggningar som omfattas av lagkrav enligt Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor och Miljöbalken (SFS 1988:808). En slutsats som har dragits är att det är ogörligt att skriva avtal med

någon leverantör om bränsle. Om det är fråga om långvarig bränslebrist kommer troligen andra mer tvingande lagstiftningar att aktiveras, vilket kommer att styra kommunernas möjlighet till handlingsförmåga.

Vid drivmedelsbrist som orsakas av ett elavbrott kommer bränslebehovet att kunna lösas de första dagarna. Dock är beroendet av en fungerande drivmedelsförsörjning är stort och därmed är också sårbarheten vid en störning stor. Det är vid en långvarig situation som det blir svårt. Det finns inget uttalat från statsmakten om vilken tidshorisont som kommunerna bör planera för vad gäller drivmedel, eller något resultatmål/ motsvarande. Detta medför att det är svårt att veta vilken inriktning planeringen ska ha.

Det har inte bedrivits något länsgemensamt arbete kring bränsleförsörjning sedan föregående rapportering utan samma behov och förbättringsområde föreligger.

Länsstyrelsen vill göra regeringen uppmärksam på att transportberoendet och de sårbarheter som följer med detta. Både konsekvenserna av askmolnet 2010 och skador på infrastrukturen (jfr. Södertäljebroms sommaren 2016) visar på att transporter är en sårbarhet. Samhällsviktiga verksamheter är beroende av transporter och störningar i dessa kan innebära brist på varor och livsnödvändiga läkemedel och livsmedel. Varken matvarubutiker, kommunala verksamheter, eller annan samhällsviktig verksamhet har idag någon större lagerhållning utan samhället bygger på "Just in Time". Dessutom finns inte resurser och transporter i offentlig ägo längre utan det är kommersiella intressen som styr, vilket är en komplicerande omständighet. Det är i dagsläget för kostsamt att skriva avtal som säkrar transporter.

Även infrastrukturen rent fysiskt behöver stärkas för att minska risken för att störningar i transportkedjan.

Då detta inte bara är en fråga för Västmanlands län finns behov av att frågan lyfts till nationell nivå för att få till en lösning.